

SLOVENEK

Naročnina
za državo SHS:
a) po pošti mesečno Din 12
b) dostavljeno dom. mesečno „ 10
za inozemstvo:
mesečno „ „ Din 20
Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji „ „ Din 15
v inozemstvu „ „ „ 35
Mesečna priloga: Vestnik SNSZ

Gene inseratom:
Enostolpna pettina vrsta mali oglasi po Din. 1.— in Din. 1.50, veliki oglasi nad 45 mm višine po Din. 2.—, poslana itd. po Din. 3.—
Pri večjem naročilu popust
Izhaja vsak dan izvenredno soneedeljka in dneva po prazniku ob 5. uri zjutraj.
Poštmina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III. Recepti se ne vračajo; nevrantirana pisma se ne sprejemajo. Uredn. tel. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran. ljubljanske št. 850 za naročnino in št. 349 za oglase, zagreb 39.011, sarajev. 7563, praške in dunaj. 24.797

Ljubljanskemu delovnemu ljudstvu!

Ljubljanska občina je skozi celo človeško dobo bila v rokah liberalne buržoazije. Ljubljansko delovno ljudstvo je bilo obsojeno prenašati komando kapitalističnih magnatov, ki se ljudstva in njegovih socialnih in gospodarskih potreb niso spomnili nikoli drugače, razen ob volitvah. Z zmago splošne, enake in proporcionalne volivne pravice pa je bila pri zadnjih občinskih volitvah stranka kapitalistov potisnjena v manjšino. Liberalna stranka, ki je po prevratu prebarvala svojo firmo v »demokratsko stranko«, je s tem izgubila svojo zadnjo večjo trdnjavo. Zato je začela obupen boj za svoj obstoj.

Protustavni zakon o zaščiti države, ki je uzakonil nasilje in samovoljnost proti delovnemu ljudstvu v mestih in vasih ter oropal Komunistično stranko vseh mandatov in ji vzela pravico zastopati v njenih vrstah organizirani proletarijat, je prvi pomagal ljubljanski buržoaziji, da oslabi pozicijo opozicijskih strank v občinskem svetu. Vlada je razveljavila od ljudstva izvoljenim komunističnim občinskim odbornikom mandate in jih vrgla na cesto. Vendar se ostale opozicijske stranke niso prestrašile vladnega terorja, temveč so prevzele občino v roke in začele uveljavljati program dela, ki je bilo v korist širokih množic ljubljanskega delovnega ljudstva, je pa križalo interese kapitala, zastopane po demokratski stranki.

Ker vlada ni mogla ukloniti občinskega sveta, da postane pohlevno orodje v rokah vladajočega kapitalističnega razreda, je izvršila novo nasilje z razpustom ljubljanskega občinskega sveta. Da si zagotovi izgubljeno nadoblast nad delovnim ljudstvom Ljubljane, je izposlovala demokratska stranka iz Belgrada tako spremembo volivnega reda, ki daje relativni večini dve tretjini vseh mandatov v občinskem svetu. Ljubljanska buržoazija upa, da se s pomočjo te postave zopet vrne v izgubljeni raj na ljubljanskem rotovžu. Da se ji ta nakana bolj gotovo posreči, se je navidez razcepila v dva tabora in v enega teh taborjev povabila vihravo in nepreračunljivo vodstvo narodnih socialcev, ki so se prijazenemu vabilu bivših ljubljanskih magnatov odzvali na ta način, da so uskočili iz koalicije opozicijskih strank naravnost v naročje one kapitalistične klike, zoper katero se bori delovno ljudstvo že desetletja in ki so jo nestalni in breznačelni voditelji narodnih socialcev pomagali podirati v zadnjem občinskem svetu. Odločili so se, da gredo rajši z upravnimi svetniki

onih bank, ki so interesirane na milijonih »Mestne hranilnice«, kakor da bi šli z onimi, ki so bili radi interesov teh bank razpuščeni. Spričo takega položaja mora delovno ljudstvo poseči po samopomoči.

Delovno ljudstvo v Sloveniji in v celi Jugoslaviji se danes bori za najosnovnejše politične, gospodarske in socialne pravice. Bančni in trgovski kapital pod vodstvom srbske buržoazije, ki v svoji brezmejni pohlepnosti in v svojem veselsrbskem centralizmu in imperializmu izvaja najhujši teror nad lastnim srbskim ljudstvom ravno tako kakor tudi nad vsemi drugimi narodi v državi, vrši najbrezobzirnejšo eksploatacijo nad delovnimi množicami, ker hoče na njegova ramena zvaliti celo breme svetovne vojne. Zato je vladajoča buržoazija odpravila najelementarnejše politične pravice zborovanja in združevanja za vse državljane, da onemogoči močno organizacijo proletariata, zato tepta pravico samoodločbe narodov, zato se upira tudi zahtevani zakonodajni avtonomiji slovenskega ljudstva in gazi občinsko samoupravo.

Edina pot iz tega težkega stanja je

ENOTNA FRONTA DELOVNEGA LJUDSTVA

za posamezne konkretne cilje, ki jih je doseči na političnem, gospodarskem in socialnem polju v skupnem boju proti obstoječi reakciji in eksploataciji.

Bližajoče občinske volitve kličejo na plan ljubljansko delovno ljudstvo, da ustvari enotno fronto na podlagi enotnega komunalnega programa in enotnega boja za izvedbo tega programa. Tak skupni nastop vsega delovnega ljudstva bo

ONEMOGOCIL VRNITEV KAPITALISTIČNE POLITIKE NA LJUBLJANSKI MAGISTRAT

Zato so se zaupniki najmočnejših skupin ljubljanskega delovnega ljudstva odločili za

ENOTEN BLOK

pri občinskih volitvah pod imenom »ZVEZA DELOVNEGA LJUDSTVA« na temelju naslednjega skupnega minimalnega

komunalnega programa:

I. Na političnem polju.

Boj za popolno in vsestransko samoodločbo (avtonomijo) ljudstva, predvsem za najširšo občinsko samoupravo ter boj za odpravo vseh zakonov, ki temu posredno ali neposredno nasprotujejo, zlasti protustavnega zakona o zaščiti države.

Državno nadzorstvo nad občino se ima omejiti na pravico ugovora zoper protizakonite čine njenih organov, pri čemur pa ima redno sodišče odločati o vprašanju protizakonitosti.

Policijska oblast pripadaj občini.

Boj za proporcionalni volivni red v občini z aktivno in pasivno volivno pravico vseh občanov moškega in ženskega spola od 21. leta starosti, ki bivajo ob razpisu že vsaj 3 mesece v občini.

Člane občinskega zastopstva je ščititi pri izvrševanju njihovih funkcij z imuniteto.

II. Na socialnem polju.

a) Varstvo delavcev in nameščencev. Popolna svoboda združevanja in zborovanja za vse občinske delavce in nameščence ter zagotovitev dostojne življenske eksistence.

V varstvo svojih interesov izvolijo delavci in nameščenci v vseh večjih občinskih podjetjih kontrolne svote. Za prehrano delavcev, nameščencev in ubožnejših slojev v občini uvede občina občinsko aprovizacijo v zvezi z združnimi organizacijami, osnuje ljudska kuhinjo, občinsko pekarno, mesnice, mlekarno in preskrbuje občane s kurjavo.

Podpiranje delavcev v nezaposlenosti.

Ustanovitev delavskega doma za prenočevanje potujočih delavcev.

Ustanovitev vajeniškega doma za mladoletne delavce in vajence.

b) Na polju stanovanjske politike.

Občinska zemlja se sme, v kolikor je za to primerna, oddajati samo za zgradbo stanovanjskih hiš v uporabo stanovanjskim in stavbnim združenjem. Občina mora poskusiti, da dobi v svojo last vse večje zemljiške komplekse, ki utegnejo priti v poštev kot stavbišča.

Jasno pa je, da zahteva enotni komunalni program predvsem enotne akcije širokih množic, ker le tak nastop mas more dati potrebno ozadje in nujno garancijo za izvedbo programa. »Zveza delovnega ljudstva« mora v ta namen stati v neprekinjeni živni zvezi z najširšimi množicami ljubljanskega delovnega ljudstva, ker le, če je množica poučena in zainteresirana za delo občinskega odbora, se more ta zavedati, da res izpolnjuje svoj program v interesu prizadetih množic in se more v slučaju potrebe naslanjati na mogočen enoten nastop celokupnega delovnega ljudstva v obrambo občinske avtonomije in sklepov občinskega odbora v smislu tega programa.

Na podlagi gorenjega programa in enotne fronte delovnega ljudstva se je sestavila enotna kandidatna lista, ki je izšla iz vrst zaupnikov delovnega ljudstva in ki se proglasi na manifestacijskem zborovanju v petek, dne 27. oktobra.

Enotna fronta pa nikakor ne odpravlja načelnih razlik med posameznimi skupinami; te ostanejo. Poleg skupnega komunalnega programa in enotnih

Takojšnja energična akcija za dosego zadostnega kredita za zidavo malih hiš in stanovanj za delavce in nameščence s posebnim vpoštovanjem stavbiniških združenj. K tej akciji je pritegnili k sodelovanju organizacijo stanovanjskih najemnikov.

Nov stavbeni urad, ki bo olajševal in pospeševal zgradbo malih stanovanjskih hiš za delavce in nameščence.

Zahteva po taki stanovanjski uredbi, ki bo dajala razpoložljiva stanovanja v kompetenco občinske stanovanjske komisije. Pri oddajanju stanovanj se je ozirati najprej na delavce in nameščence, ki nimajo stanovanja.

Uvede naj se stanovanjska policija, ki ima skrbeti, da bodo zlasti stanovanja delavcev in nameščencev odgovarjala higijenskim in moralnim zahtevam.

Ustanovi se občinska opekarna in cementarna.

e) Zaščita dece in mladine.

1. Posvetovalnica za matere in oskrbovalnica za dojenčke pod zdravniškim nadzorstvom in sodelovanjem strokovno izobraženih oskrbovalk. Brezplačno razdeljevanje živil, perila ubožnim materam in dojenkam.

2. Zavetišča za dojenčke in malo deco za one, katerih mati in oče sta čez dan na delu, ali imata toliko otrok, da je pravilna nega in vzgoja zaradi tega v domači hiši onemogočena. Pod strogim nadzorstvom v pravnem in zdravstvenem oziru.

3. Dnevna zavetišča in mladinski domovi za šolsko mladino po vseh krajih. Prehrana.

4. Šola za manjnadarjene otroke z internatom.

5. Dom za začasen sprejem osivotele, zapuščene in zanemarjene mladine.

6. Otroška igrišča.

7. Uvedba izurjenih bolniških strežnic za družine, v katerih zbolí mati-gospodinja.

d) Na zdravstvenem polju.

Ustanovitev občinske bolnice, porodnice in lekarnice. Brezplačna zdravila in zdravniška pomoč revnim občanom. Zidava modernega ljudskega kopališča in ureditev primerne kopalnice na prostem. Ustanovitev občinske pralnice. Šolski zdravniki in zdravniška skrb v šolah.

Ambulatorij za zdravljenje zob za šolsko mladino.

Uvedejo naj se praktični higijenični tečaji.

Nadzorstvo nad trgovinami z živili in gostilnami.

Pospeševanje brezalkoholnih gostiln in boj proti alkoholizmu.

e) Invalidi, ubožci.

Skrb za invalide in ustanovitev invalidnega doma.

Ubožnica z lastno ekonomijo na deželi.

Ljudska pisarna za brezplačne pravne nasvete in pravno moč revnim občanom.

III. Na gospodarskem polju.

Občinsko gospodarstvo se naj vrši v lastnih podjetjih. Tramvajsko omrežje naj se izpopolni ter razširi na predmestja.

Ustanovi naj se nova lekarna, klavnica, lekarna in tržnica.

Vodovod naj se razširi na Barje, najmanj naj se tam napravijo cisterne

IV. Na prosvetnem polju.

Občinske šole naj se uredijo po načelih delovne in produktivne šole.

Uvedba šolskih gojiteljic po vseh osnovnih in meščanskih šolah.

Ustanovitev vajenskih in strokovnih šol.

Brezplačne šolske potrebščine, hrana, obleka in obutev za revne otroke.

Občinske čitalnice, knjižnice in ljudsko vseučilišče.

Podpiranje delavskih izobraževalnih, umetniških in športnih organizacij.

Ureditev otroških igrišč in počitniških kolonij.

V. Na finančnem polju.

Za kritje svojih stroškov se naj občina poslužuje naslednjih finančnih virov:

a) dohodki iz občinskih podjetij in naprav;

b) progresivni davki na imetje in dohodke, pri čemur je ustanoviti primeren eksistenčni minimum;

c) davki na luksuz, alkohol, tujski promet.

Odpraviti je vse one posredne davke, ki obremenjujejo delavce in nameščence ter dvigajo draginjo.

akcij za njegovo izvedbo se pušča popolna avtonomnost in svoboda za načelno in taktično udejstvovanje vsake skupine v političnem, sindikalnem, kulturnem, gospodarskem, versko-nravnem itd. oziru. Vendar te razlike niso nobena ovira, da se delovno ljudstvo ne bi znašlo v skupni bojni črti za skupne konkretne cilje, ki so v interesu celokupnega delovnega ljudstva.

Stoječ na stališču popolne samoodločbe vseh narodov, torej tudi samoodločbe in avtonomije slovenskega delavsko-kmečkega naroda, stoječ dalje na podlagi enotne fronte, enotnega komunalnega programa in skupnega nastopa gre ljubljansko delovno prebivalstvo v boj

ZA ZMAGO »ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA«, DA PORAZI ZVEZO KAPITALISTOV

v mestni občini Ljubljanski!

Živela enotna fronta delovnega ljudstva!

Zveza delovnega ljudstva.

Sklepi češkoslovaškega episkopata.

V češkoslovaški republiki se bife hud kulturni boj. Svobodomiselnih političnih stranke, stanovske organizacije (zlasti učitelji so drzni in brezstidni v boju in intrigah proti verskemu pouku v šoli, celo proti neobveznemu), protestanti in nova češkoslovaška narodna cerkev, ki pa se vzlic podpora češkoslovaške in naše države že cepi in razpada, Sokoli itd. napadajo rimsko katoliško Cerkev.

V tem težkem položaju, ki ga poostrejuje boj za vsaj neobvezni verski pouk v osnovni šoli in za ohranitev rimsko-katol. cerkva in pokopališč, so se zbrali vsi škofje republike v dneh 17.—19. t. m. na konferenci, ki je sklenila sledeče dalekosežne sklepe, ki vzbujajo splošno pozornost v državi, ker globoko posegajo v eksistenčni boj r.-k. Cerkve in vernega ljudstva za temeljne pravice.

1. Izšel bo skupni pastirski list vseh škofov o razmerju med Cerkvjo in državo, o šoli, proti skupni uporabi in predaji katoliških cerkva in pokopališč nekatoličanom.

2. Pri vladi bodo škofje nastopili proti prikrajševanju pravic katoliške Cerkve.

3. Stradajočemu delu duhovščine bodo pomagali z rednimi prispevki iz premoženja škofov in premožnejših kanonikov in beneficiatov.

4. Poskrbeli bodo za duhovnike, ki jih potrebujejo Čehi v Rusiji in na Dunaju.

5. Podpirali bodo delovanje društva sv. Rafaela za izseljence v Ameriko.

6. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda se bo razširilo po celem svetu in duhovniški naraščaj bodo pripravljali tudi za misijone med Slovani.

7. Organizirali bodo katoliško dobrodelnost.

8. Glede podrobno premišljenega šolskega vnašanja so sklenili vse storiti, da omogočijo versko vzgojo in preprečijo vse, kar ji nasprotuje. Zlasti pri vladi bodo v ta namen nastopali.

9. Izdali bodo dosednji srednji katekizem, sestavljen primerno današnjim potrebam.

10. Odpravljene praznike bodo v cerkvi obhale kakor doslej. verniki pa niso obvezani obhaleti jih; vendar bodo zahtevali, da se omogoči šolobveznim otrokom na zahtevo straišev praznovanje teh dni.

11. Pri vladi bodo posredovali, da se dovoli moratorij za cerkvene fondе, ki so obteženi po lombardnem dolgu vojnih posojil.

12. Postavili so norme v smislu odredb sv. Stolice glede bogoslovnega študija in vzgoje v deških seminarjih.

13. Za češki kolegij v Rimu bodo zidali novo hišo, da bi v nji mogli nastaniti gojence iz vseh škofij republike in poskrbeli bodo za finančno preskrbo tega važnega zavoda.

14. V vseh škofijah se uvede Unio cleri (zveza duhovnikov) za podporo zunanjih misijonov.

15. Pogajali se bodo, da bi bilo poskrbljeno za ugodnosti nastanitve češkoslovaških romarjev v Jeruzalemskem hospicu in da bi tam mogel biti nastavljen za superiora kak češkoslovaški duhovnik.

To je delovni program češkoslovaških škofov. Ni dvoma, da ga bodo tudi izvajali in izvedli, ker za njimi stoji krepko organiziran verni narod, željan dela in boja za svetinje sv. Cirila in Metoda. Prvič po dolgih stoletjih je mogla rimska sv. Stolica imenovati v sporazumu z vernim narodom in narodno vlado odlične narodne delavce izmed duhovščine za škofo. In ti

so na tej konferenci pokazali narodu cilje in pota za ohranitev in nov razmah verskega življenja. Dosedanje požrtvovalno smotreno in tudi uspešno delo in neustrahšen boj katoliških organizacij Češkoslovaške, ki disciplinirano slede duhovniku mrgru ministru Šramku, nam je porok, da škofje niso govorili gluhim ušesom. J. H.

Nova angleška vlada.

London, 25. okt. (Izv.) Bonar Law je sestavljal vlado takole: Premier-minister Bonar Law; lordprezident: lord Salisbury; lordkancler: Cave; zakladni kancler: Stanley Baldwin; notranje zadeve: Bridgeman; zunanje zadeve: Curzon; kolonije: vojvoda Devonshire; Indija: viscount Peel; vojska: lord Derby; prvi lordadmiral: Amery; trgovina: Filip Groceme; zdravstvo: sir Artur Boscawen; poljedelstvo: sir Robert Sander; komisar za Škotsko: viscount Novar. — Več portfeljev je še nezasedenih: državni podtajniki bodo imenovani pozneje. (Neka dunajska korespondenca je že pred par dnevi razširila listo novega kabineta, ki pa ni bila pravilna. kakor se vidi iz gornje liste, katera je bila sestavljena šele danes.)

Reparacijska komisija za stabilizacijo marke.

Pariz, 25. oktobra. (Izvirno) Agence Havas objavlja naslednje uradno poročilo: Reparacijska komisija je soglasno sklenila, da se poda v Berlin, kjer se bo posvetovala z nemško vlado o ukrepih, ki naj bi stabilizirali marko. Komisija odpohtuje v Berlin v nedeljo zvečer in bo ostala tam 8 do 14 dni. Od druge strani se poroča, da sta se Barthou in Bradbury glede Nemčije spozrazumela.

Spor med zemljoradniškimi Srbijanci in prečani.

Belgrad, 25. okt. (Izv.) V petek se prične kongres zemljoradniške stranke v Banjaluki. Glasom odločitve glavnega odbora zemljoradniške stranke bi moral biti to le pokrajinski zbor. Zemljoradniški poslanski klub bo pa imel tudi v Banjaluki se o glavnega odbora, ki bo končno sklepal glede tozadevne odločitve glavnega odbora v Belgradu. Na dnevnem redu so poleg poročila glavnega odbora in poslanskega kluba tudi referati o agrarni, socialni in prosvetni politiki. Zanimiv bo na kongresu spor med zemljoradniškimi Srbijanci in prečani.

»Lahka« kriza v JDS.

Zagreb, 25. oktobra. (Izvirno) Današnja »Rječ« piše v uvodniku pod naslovom: »Nespremenjen položaj«, da demokracije in radikali zato niso glasovali za dr. Ribarja, ker se je on izjavil za to, da se koalicijska z radikalni ukine. Dve tretjini demokratskega kluba pa noče niti slišati o prelomu z radikalni, ker bi potem radikali sami sestavili volivno vlado. »Rječ« pravi, da je v demokratski stranki fiktivno kriza, a da je tako lahka, da bo v najhujšem slučaju izstopilo iz stranke le nekaj ljudi, ki so itak le po imenu v demokratski stranki. Položaj je tak, da bo radikalno-demokratska koalicijska ostala na vladi verjetno do novih volitev, ako Hrvatski blok ne opusti svoje abstinenčne taktike in ne pride v Belgrad, ker ni nobene druge kombinacije za parlamentarno večino.

KONFERENCA Z LASTNIKI MLINOV.

Belgrad, 25. oktobra. (Izvirno) Danes dopoldne se je v poljedelskem ministrtvu

vršil sestanek lastnikov mlinov in zastopnikov ministrtva za finance, poljedelstvo in socialno politiko. Lastniki mlinov so predlagali, da se jim dovoli prost izvoz moke iz uvoženega žita. Ta predlog se ni bil sprejet in bodo o njem razpravljali še na jutrišnji seji.

Priprave za sprejem jugoslovanskih poslancev na češkem.

Praga, 25. okt. (Izv.) Obisk jugoslovanskih poslancev v Pragi je našel v češkoslovaški javnosti topel odmev. Češkoslovaška pozdravlja zastopnike vseh strank jugoslovanskega naroda kot bratskega naroda. Jugoslovanski poslanci se bodo pripeljali preko Budimpešte do obme ne postaje Barkan-Nana, kjer jih bosta pozdravila češka poslanca Uhlir in Mikliška. V Prago pridejo na Wilsonov kolodvor 27. t. m. ob 9. uri dopoldne. Na kolodvoru jih bodo sprejeli vsi poslanci in senatorji, zastopniki predsednika Masaryka, jugoslovansko dijaštvo, legionarji, ministri, narodni svet in mestni župan z občinskimi svetovalci. Po pozdravu se bodo jugoslovanski gostje odpeljali v določene hotele. Opoldne bo skupen obed v Narodnem domu, zvečer ob 8. pa diner pri zunanjem ministru dr. Benešu. V soboto bo v sejni dvorani narodne skupščine slovesno zborovanje, na katerem bosta govorila predsednik poslanske zbornice Tomašek in poslanec Prašek. Po zborovanju se bodo odpeljali k predsedniku Masaryku, ki bo imel programni govor. Dne 29. t. m. se odpeljejo poslanci v Kraljevi gradec, kjer si bodo ogledali poljedelske naprave, dne 30. pa v Plzen, kjer jim bodo razkazali škodove tovarne in meščansko pivovarno. 31. oktobra je prost dan, dne 1. novembra se poslanci odpeljejo domov. Češkoslovaški poslanci bodo vrtili obisk dne 1. decembra.

ODHOD POSLANCEV V PRAGO.

Belgrad, 25. oktobra. (Izvirno) Jutri zjutraj ob 7. uri 50 minut se odpeljejo poslanci v Prago. Slo bo okoli 70 poslancev in nekaj časnikarjev.

DEBATA O VLADNI DEKLARACIJI.

Praga, 25. okt. (Izv.) Danes se je v poslanski zbornici pričela velika debata o vladnem programu in o govorih zunanjega ministra dr. Beneša ter finančnega ministra dr. Rašina.

SE NOBENE ODLOČITVE O JAVORINI.

Praga, 25. okt. (Izv.) Varšavski listi so poročali, da je odločitev glede Javorine padla v korist Poljske. Temu nasproti se uradno ugotavlja, da doslej v tem oziru še ni nobene odločitve.

IZ STRANKARSKEGA GIBANJA.

Praga, 25. okt. (Izv.) Moravsko-šlezjski mali kmetje, ki so bili doslej organizirani v republikanski stranki, so izdali letake, v katerih pozivajo na izstop iz te stranke ter na pristop v stranko malih kmetov, ki se bo te dni ustanovila.

20 MILIJONSKI KREDIT ŠVICE ZA AVSTRIJO.

Bern, 25. oktobra. (Izvirno) Zvezni svet je spročil tajništvo društva narodov, da bo Švica kreditirala Avstriji 20 milijonov švicarskih frankov.

RUSKE VOJAŠKE PRIPRAVE NA ROMUNSKI MEJI.

Kišinev (v Besarabiji), 24. okt. (RK) Iz zanesljivih krogov se poroča, da so boljševiki 6. t. m. začeli s koncentracijo čet na romunski meji. 10. oktobra je prišel v Odeso Rakovski ter je takoj nato sklical

vojaški svet. V Odesi, Nikolajevu, Sevastopolu, Novorosijsku, Batumu in v drugih črnomoških lukah je proglašeno obsedno stanje.

BREZPOSELNOST NA ANGLEŠKEM.

London, 25. oktobra. (Izvirno) Do 16. oktobra so na Angleškem našli 1,322.500 brezposelnih.

BELA KUN V ŠVICI.

Bern, 25. oktobra. (Izvirno) Bivši predsednik mažarske sovjetske republike Bela Kun se nahaja v Švici. Ima napačen potni list, ki se glasi na ime Albert Adler. Zvezna vlada je naročila policiji, naj ga izsledi, aretirajo in o tem takoj poroča vladi, ki bo storila nadaljne ukrepe.

ZELEZNIŠKA NESREČA.

Budimpešta, 25. oktobra. (Izvirno) Danes zjutraj ob 1/5. sta na odprti prog med postajama Balato Sent György—Kesz-teli trčila dva vlaka. Strojvodja je mrtev, 8 oseb je težko ranjenih, več pa lahko. Telefonist v Sent György, ki je zakrivil nesrečo, je izvršil samomor.

Fašistovski parlament "Neaplu."

BOJNA IZPoved vladi.

Trst, 25. oktobra.

Fašistovska prireditve v Neaplju je bila dobro organizirana. Iz vseh delov Italije je prišlo nad 40.000 fašistov. Vse Neapelj je bil v zastavah. Otvoritvenega zborovanja se je udeležil tudi neapeljski župan z občinskimi svetniki, več senatorjev, rektor vseučilišča in druge odlične osebnosti. Mussolini je imel programatični govor, iz katerega tu nekaj najznačilnejših mest. Mussolini je rekel, da hoče o fašisti s tem svojim nastopom slovesno in kategorično izpovedati svojo vero v enotnost države in trdno voljo, da odbijejo vsak več ali manj prikrit pokušav avtonomizma ali separatizma. Fašisti hočejo razpustiti zbornice, volivno reformo in volitve na kratek rok. Zahtevali smo, da se odloži izpraznitev tretje cone v Dalmaciji in zahtevali zase v vladi pet ministrskih listnic in komisariat za aviatiko. Zahtevali smo naslednja ministrtva: za zunanje stvari, za vojno, za mornarico, za delo, za javna dela. Vlada nam je odgovorila s smešnimi ponudbami ministrtva brez listnic. Vse je sedaj problem moči. Hočemo, da pridejo v državi do vel ave vse moči nove italijanske generacije, izšle iz vojne. Zgodovina priča, da je v vseh slučajih, ko so trčili skupaj različni interesi in ideje, nazačne odločila moč. Moč je topot na strani fašizma, zato je tudi njegova zmaga gotova. Kar liče monarhije, je dejstvo, da se enotni režim italijanskega režima trdno opira na savojsko monarhijo (viharne manifestacije za kralja). Ta monarhija se gotovo ne bo upirala težnjam naroda. Fašizem se ne bori proti sedanjemu režimu v njegovih imanentnih manifestacijah, marveč hoče le-te le oprostiti razne preživele navlake. Sploh pa fašizem noče vzeti ljudstvu njegovih igrač. — O delavstvu je rekel Mussolini, da kot iz naroda iztrgana masa ne more ničesar velikega ustvariti, ker mu manjka duša, ki živi v narodu kot celoti. Delavstvo mora ostati v narodu, a treba mu je pomagati v njegovih potrebah. Zato je sklenil pakt z mornariško zvezo. Svoj govor je zaključil Mussolini s proslavo Neapla, ki ga vidi v bodočnosti kot orjaško metropolo italijanskega Sredozemskega morja. — Sredozemsko morje sredozemcem! — Po Mussolinijevem go-

Packa.

26

Francoski napisal René Bazin — Poslovenil A. B.

(Dalej.)

10. maja.

Grozna stvar je biti nečak gospoda Mouillarda. Vedel sem, da je trmast, zmožen zvižaje in drznosti, toda nikoli bi ne prišlo na misel, da je imel ob slovesu take namene!

Ker sem se branil odpotovati, še več, ker sem zahteval odloga za odločitev, ali naj se zarijem v njegovo pisarno ali ne, je počez prišel v obup. Zaklel se je, da me odpelje »per fas et nefas.« Na misli mu je neva borba: Mouillard proti Mouillardu, za rizele se je v ta »proces«, sedaj ne pozna uzde ne vesti, ne srca.

Kdo drugi bi se mu bil mogoče uklonil: jaz sem se raje sprl. Sprta sva na večno. Ravnokar sem ga spremil v vežo.

Pred četr ure je vstopil ponosen, prevzet. Tak je le tedaj, kadar je odkril v nasprotnikovem računu pogreško.

— No, nečak?

— No, striček?

— Novice imam.

— O!

Gospod Mouillard položi z ropotom klobuk na mizo.

— Da, saj poznaš moje načelo: kadar stvar ni prav jasna...

— Vrtate in grebete kot tapir.

— Tako je. Vedno mi je šlo na ta način. Tvoja zadeva se mi ni videla posebno jasna. Ali je ta gospodična Charnotova zaročena ali ne? Kako daleč je prišla naproti tvojemu zaljubljenemu sanjarjenju? Ti bi mi ne bil nikoli povedal po pravici in jaz bi ne bil nikoli vedel. Zato sem ravnal po svoje: Šel sem k njenemu očetu.

— To ste storili!

— Prav zares.

— Šli ste k gospodu Charnotu?

— V Vseučiliško ulico. Ali ni ta stvar popolnoma enostavna? Hkrati sem si tudi želel od blizu ogledati člana Inštituta. Pripoznati moram, da je bil zelo prijazen z mano, prav nič ošaben.

— In kaj ste mu rekli?

— Najprej sem mu povedal svoje ime. Brutus Mouillard. Nekaj časa, pa ne dolgo, je premišljeval, potem se je spomnil nate: boječ mladenič, ki je dovršil literarne študije in nosil ščipalnik.

— To je vse, kar ve o meni?

— Da. Spomnil se je, da te je bil videl v Narodni knjižnici in še enkrat na njegovem stanovanju. Rekel sem mu: »To je moj striček, gospod Charnot.« — Vese-li me, gospod; zdi se mi, da mnogo obeta.

— Gotovo, toda ima srce, ke se zelo rado vname. — Kdo se v njegovih letih še ni

vnel? Tak je bil začetek. Tvoj gospod Charnot je zelo duhovit. Jaz nisem hotel zaostati za njim; odgovoril sem: — Oh! gospod, pri vas je ogenj.« Preklete se je prestrašil in pogledal okrog sebe. Jaz sem se smejal. Potem sva govorila jasneje. Povedal sem mu, da si se brez mojega dovoljenja zaljubil v njegovo hčer, toda z najboljšim namenom. Rekel sem mu, da sem to spoznal iz tvojih pisem, iz zadržanja napram meni in da sem prihitel semkaj iz Bourgesa, da stvar spravim v red. Nato sem umolknil in čakal, da začne on. Vedno pride čas, ko je treba dati ljudem priliko, da povedo svoje. Saj veš, da mu nisem mogel zabrusiti v obraz: — Gospod, rad bi vedel, če je vaša hčerka res zaročena. Saj si me razumel, ne? Mislim je najbrž, da sem ga prišel poprositi za roko njegove hčerke. Potegnil je z roko preko čela in mi odgovoril: »Zelo se čutim počaščenega vsled vaše prošnje. Bodate prepričani, da bi stvar resno pretehtal, če bi moja hči v tem trenutku že ne bila zaročena s sinom mojega prijatelja in sošolca. Uvideli boste, gospod, da v takih okoliščinah ne morem vpoštovati vaše ponudbe, ki bi sicer zaslužila resnega premišljanja.« Kar sem hotel vedeti, sem izvedel. Sedaj ni bilo nobene nevarnosti več. Povedal sem mu, da imam jaz za svojo osebo raje deklo z dežele kot najkrajnejšo Parižanko za tvojo ženo, da so se

vsil Mouillard oženili v Bourgesu. Vse to mu je šlo prav dobro v glavo, ločila sva se kot najboljša prijatelja na svetu. Dečko, kot vidiš, je stvar odločena: gospodična Charnotova se bo poročila z drugim, ne preostaja ti drugega kot da se potolažiš in odideš z mano. Jutri zjutraj sva doma in jamčim ti, da se boš kmalu smejal svojim pariškimi bedarijam; boš videl, smejal se boš!

Poslušal sem strica, ne da bi ga prekinil: jeza, začudenje in običajno spoštovanje do gospoda Mouillarda se borijo v moji notranjosti. Treba mi je bilo vse energije, da sem mu odgovoril na videz mirno:

— Včeraj še nisem bil odločen, stric; sedaj pa sem.

— Torej greš?

— Ostanem. Kar ste mi tu storili... ne vem, če se tega zavedate, je naravnost neverjetno; tega koraka ne morem odobrati. Med vami in menoj je tisoč kilometrov razdalje in... na veke, razumete? Izdali ste tajnost, ki ni bila vaša. Moja ljubezen ni imela upanja, da bi bila uslišana, zato pa bi morala ostati skrita in bi se ne smela izpostaviti takemu poniževanju. Šli ste k Charnotovim, ne da bi se prej vprašali, ali jim ne povzročite nadlege, ne da bi se vprašali, ali se na tak način more postopati z menoj, če je to naravno v krogih, kjer živite. S tem ste do-

voru se je vršila velika smotra vojaško organiziranih fašistovskih čet, ki se je dovršila šele zvečer. Nazadnje je stopil na balkon Mussolini in nagovoril fanatizirane množice. Rekel je med drugim: »Ali nam bodo vlado dali ali pa si jo vzamemo streljaje na Rim. Gre samo še za dneve ali morda samo še za ure.« Končno je Mussolini pozval fašiste in množice, da naj pride redne armadi demonstracije v znak simpatij. To se je tudi zgodilo. Iz častniških prostorov so pri tem izobesili narodno trobojniko.

Nemiri v Vzhodni Galiciji.

Poloficijalno glasilo Lvovskega poljskega policijskega ravnateljstva »Gazeta Codzienna« poroča, da so ukrajinski vstaši tačas na delu v okrajih Sokal, Brody, Rohatyn, Zloczow, Tarnopol, Budczaz, Stanislaw, Berezany in Peremyslany. Domneva se, da se bodo oddelki koncentrirali pri Budczazu ali Stanislawu. Ukrajinsko prebivalstvo se pridružuje vstašem, ki so si postavili nalogo, da Vzhodno Galicijo osvobodijo poljske okupacije. Vstaši požigajo poljske dvorce in naselbine ter odstavljajo poljsko policijo. Poljske čete so pri Kosowu trčile na vstaše in začele boj, katerega izid pa še ni znan. Poljska vlada je poslala v Vzhodno Galicijo poleg pehote in konjenice tudi artiljerijo. Brzojavne in telefonske napeljave na črti Lvov—Podhajce in Lvov—Berezany so porušene. Tudi v Karpatih se je jugovzhodno od Sanka pojavila vstaška skupina.

Proizvodna šola.

Sociologi iščejo novega družabnega reda. Za njimi ubirajo pot socialni pedagogi, ki hočejo preobraziti tudi sedanje šolstvo novim socialnim idejam primerno. Ena struja propagira ustanovitev proizvodne šole.

Zagovorniki proizvodne šole pravijo: Že rano ločijo sedanji šolski sistemi otroke po kapitalističnem sistemu v dva tabora; v prvem intelektualizem, duševno delo, kultura razuma, v drugem gojitev poslušnega rokodelca, mladostnega in domačega delavca. Tako se že v šoli deli mladi zbor v omikance in neomikance, v duševne in manuelne delavce, v buržuazijo in proletariat. Oba tabora sta si tuja, kakor da bi bila naroda z različnim jezikom, različne krvi in vere. Zato pa je treba produktivno delo zvezati s poukom in gimnastiko. In to nalogo hoče izpolniti produktivna, proizvodna šola.

Cilj proizvodne šole je torej, da govorimo z eno njenih zagovornic, Ano Siemsen: da se mladina dovede potom posebnega, smerno urejenega, koristonosnega delovanja v delavni in življenjski skupnosti do zavesti lastnih sil, da se uvede v živo-delujoče razmerje do okolice in se ji vcepi potreba po ustvarjanju skupnem delu.

Proizvodna šola se mora nasloniti na zakrožene gospodarske obrate. V sled tega bi bile njene normalne oblike mali poljedelski obrat s pridruženimi delavnica-mi. Povsod se prilagodi ta šola krajevnim razmeram in je torej samo krajevno-enotna, ne pa kakor sedaj, ko se enotnost šol brez ozira na krajevne prilike slepo diktira iz kakakega središča. Delila bi se proizvodne šole ne vertikalno, kakor sedaj, v ljudske, srednje in visoke šole, ampak v otročje vrtnice, osnovne šole in nadaljevalne šole, kojih krona bi bila poklicna visoka šola in ljudsko vseučilišče.

* Proizvodno šolo je prevzela »Zveza delovnega ljudstva« tudi v svoj program za občinske volitve v Ljubljani.

Stara šola zapira otroku vpogled v naravo in življenje, ubija njegovo mladost in njegove mladostne sile, ga pripravja za atome, ki se poslušno uvrste v sedanjo mehanizirano človeško družbo, mu zabranjuje vsak samostojni polet in kruto ubija njegove ideale. Stara šola umori otroke še ono čustvo za skupnost, ki mu ga je dala domače rodbinsko življenje, vzgoji ga za individualista in materialista, ki je izgubil živo duševno zvezo s človeško družbo. Te nedostatke hoče odstraniti proizvodna šola, ki bo spoštovala individualnost, a jo vendar v šoli skupnega dela trdno navezala na človeško družbo.

Eden izmed glavnih pokretačev proizvodne šole na Nemškem, Pavel Oestreich, pravi: Mi iščemo, poskušamo, tehtamo, podvzemamo, delamo pogreške, se motimo — in se tega ne sramujemo. Ne razglajamo nobene dogme, nikakega evangelija, temveč samo potrebo iskanja in borbe, tudi polemike.

Kako duševno inferiorno se nam predstavlja vsemu temu nasproti naše slovensko demokratično učiteljstvo! Dočim drugod hite za visokimi cilji, se slovensko demokratično učiteljstvo sestane na Bledu in razglašajo kot svoj program: denuncianstvo in preganjanje stanovskih tovarišev radi nasprotnega političnega mišljenja, nadaljevanje farske gonje in usuznjenje šolske mladine v militaristično od vlade plačano sokolstvo! Hlapci lahko vzgajajo le hlapce, a nam je do svobode in kulture!

Politične novice.

+ Poglavlje o breznačelnosti. Včeraj je neki »aa«, kakor se podpisuje sam, napisal v »Jugoslaviji« članek o breznačelnosti komunistov, zraven pa pomodroval malo tudi o »klerikalizmu« na način, kakor je to brati le še v prav starih bukvah. Ta »aa« očita komunistom breznačelnost, češ ker so se zvezali za občinske volitve s »klerikalci«. Pozablja pa, da so prav oni, to se pravi ne samo »aa«, ampak narodni socialci bili v prejšnjem občinskem svetu zvezani s »klerikalci«, s katerimi skupaj so morali mahati po »napredni« demokratiški stranki. Tej stranki sta načelovala v občinskem svetu dr. Triller in dr. Ravnihar, ki pa sta sedaj zaveznika narodnih socialcev in pokrovitelja nesrečnega »aaa«. V občinskem svetu so »aa« in njegovi tovariši izjavljali, da se nič ne boje »klerikalcev«, samo da se dela za ljudstvo. Sedaj pa, ko so zvezani z dr. Ravniharjem, so se začeli bati »klerikalizma« in ga proglašajo za sovražnika. Gospodje, kakor je »aa«, izjavljajo, da jim je bila samostojna kmečka stranka simpatična, ker »se je znala otresti tako advokatov kot duhovnikov«. Zato so se pa zvezali z listo starinov, na kateri mrgoli liberalnih advokatov ter nastopajo proti listi, na kateri ni nobenega duhovnika. Tudi strašno hudi avtonomisti so! Ampak samo danes pred volitvami. Ko pa so ti preklicani »klerikalci« v občinskem svetu tedanji koalicii predložili avtonomistično resolucijo, da bi bila sprejeta v občinskem svetu ljubljanskem, je tovariši »antovi« niso hoteli sprejeti. Kaj ne, da je to načelnost! Aa!

+ Po izvolitvi dr. Lukiniča. Davidovičeva skupina se po izvolitvi Pribičevićjanca Lukiniča posvetuje, kakšno taktiko da naj zavzame v bodoče. Pred odhodom poslancev h kumanovskim slavnostim so se sestali na posvet Ljuba Davidovič, dr. Ribar, Sv. Gjorgjevič, dr. Veljkovič in minister Rafajlovič. Vsekakor je izvolitev dr. Lukiniča poostriala njihovo nasprotstvo do Pribičevićeve skupine in koalicije z radikali. Posebno zamerijo Pribičeviću, da se je na svojo roko pogajal s Pašičem, v kar

ni bil pooblaščen od kluba, temmanj ker v njem nima večine zase. Ko se poslanci vrnejo s kumanovskih in praških slavnosti — to se zgodi najdalje do 6. novembra — bo Davidovič sprožil v klubu to vprašanje.

+ Herriot o razmerju med Francijo in Rusijo. Ruskulta poroča iz Varšave, da je podal Herriot na svojem povratku iz Moskve sodrniku »Našega Kurijera« naslednjo izjavo: »Imel sem nalogo, da se osebno poučim o političnem in gospodarskem položaju Rusije v sedanjem trenutku. Prišel sem do zaključka, da je že nastopil čas, da se pošlje v Moskvo francoska trgovska reprezentacija in da na drugi strani sovjetska misija pride v Pariz. Kar tiče priznanja Rusije de jure, zaenkrat o tem ne more biti govora. Francija sovjetske vlade še ne more priznati de jure, toda upostavljenje trgovskih odnosov znači priznanje de facto.«

Rezultati ljudskega štetja v Ameriki.

New York (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Federalni urad za ljudsko štetje (Census Bureau) izdaja od časa do časa izid zadnjega ljudskega štetja od 1. 1920 glede narodnosti prebivalstva v poedinih največjih mestih v Združenih državah. Dosedaj je bila izdana narodnostna statistika za mesto Ney York; sedaj sledi Philadelphia. Kmalu pridejo na red tudi druga največja mesta.

Ta poročila so skrajno zanimiva, kajti dokazujejo, kak ogromni del velemestnega prebivalstva tvorijo tujerodci in njihovi otroci. Ljudsko štetje vodi statistiko o »materinskem jeziku« oziroma narodnosti le glede belokožnih tujerodcev in one tukaj rojene Amerikance, katerih starši (ali vsaj eden izmed staršev) so se rodili v inozemstvu; z drugimi besedami zapopadna je prva in druga generacija priseljencev. Statistika o materinščini se torej ne razteza na tretjo in daljne generacije, t. j. na Amerikance, katerih starši so se rodili v Združenih državah. Kot materinščina smatra se občevalni jezik, ki ga je priseljenec govoril doma v starem kraju. Tujerodci so klasificirani po svoji lastni materinščini in njihovi otroci po materinščini staršev. Oba sta označena pod skupnim imenom »foreign white stock«.

Izid ljudskega štetja o narodnosti oziroma materinščini newyorškega prebivalstva je bil naravnost senzacionalen. Pokazal je, da od vsega prebivalstva mesta New York, ki znaša 5.620.048, je prebivalstvo tujerodcev in njihovih otrok znašalo leta 1920 nič manj kot 4.294.629 ljudi, torej čez 76 odstotkov vsega prebivalstva. Prebivalstvo mesta New York je torej sestavljeno približno od 24 odstotkov Amerikancev, katerih starši so se rodili v Združenih državah, 41 odstotkov tukaj rojenih otrok tujerodcev in 35 odstotkov tujerodcev.

Mesto Philadelphia je že bolj »ameriško« mesto kot New York, ampak tujerodci in njihovi otroci tvorijo tudi tukaj večino prebivalstva. Od skupnega prebivalstva 1.823.779 je bilo 989.398 priseljencev oziroma njihovih otrok. Prebivalstvo je približno tako razdeljeno: čez 45 odstotkov Amerikancev, katerih starši so se rodili v Združenih državah, 32 odstotkov tukaj rojenih otrok tujerodcev in skoraj 22 odstotkov tujerodcev.

Po narodnosti oziroma materinščini ranžirajo med tujerodci in njihovimi otroci najprvo Angleži in Irski; za njimi sledijo postopno Nemci, Židje, Italijani, Poljaki, Rusi itd.

— Toliko boljše, ker bi ga ne dobil. Kaj torej?

— Gospod Mouillard, upam, da Jeanne pri tem ni bilo zraven, da ni ničesar slišala, da ji ni bilo treba zardeti...

— Stric plane pokonci, pograbi rokavice, jih zmečka in v jezi vrže v klobuk ter vse skupaj da na glavo. Hitrih korakov prestopi prag.

Jaz grem za njim, on pa se ne obrne, ne odgovori na moj: »Zbogom, stric!« Na šesti stopnici, preden se skrije v ovinku, vzdigne palico in udari ž njo ljuto po ograji, nato odhiti naprej in sikne mej zobmi:

— Hudič prokleti!

20. maja.

Tako sva se razšla z gospodom Mouillardom, s kletvico! Tako sem se poslovil od edinega sorodnika! Deset dni je že poteklo, še pet mi jih ostaja, da obnovim pretrgano nit Mouillardove tradicije in postanem notar. Ali nič ne kaže, da bi se spreobrnil. Nasprotno, čutim se prostega težkega bremena, zadovoljnega, ker sem sam svoj in — ničla. Mrzlica veselja me pretresa, kot jo občuti ubežnik, ko prekorači mejo.

Mogoče sem ustvarjen za vse kaj drugega kot so me sili. Vzgojen sem bil v češčenju in spoštovanju do Mouillardove pisarne. Vtepali so mi v glavo, da je to edini poklic, za katerega more biti Mouillard rojen.

Tega sem se že otresel. Justična palača, kamor zahajam, se mi zdi polna nadarjenih ljudi, ki si prizadevajo, da naredijo svojega duha malenkostnega in da ga naravnost ubijajo s pravnim zavijanjem. Nobena stvar se ne obrabi tako hitro kot plemeniti darovi: velikodušnost, navdušenost, občutljivo in odkritosrčno srce: kolikokrat se moremo o tem prepričati v vsakdanjem življenju! Dos' je spretnih glumcev, ki vse posnemajo, ne da bi pri tem kaj občutili. In komedija, ki jo igrajo, je vpoštevana in mastno plačana, zame pa zato tem manj privlačna.

Lampron je čisto drugačen. Vse prirojene vrline je razvil dalje. Zavidam ga. Občudujem njegovo nesebičnost, njegovo široki pogled na svet, njegovo vero v poezijo navzlic prozi. To mu je ohranilo mladost v sredi mej množico, ki se postara na duhu prej kot na telesu. Zdi se mi, da bi bil zame poklic kot ga imo on ali književnost ali kaj podobnega, kar nima opravka s procesi.

No, videli bomo. Zaenkrat se potapljam v negotovosti in vsemožnosti in vesel sem svoje neomejene prostosti.

Nič ne prikrivam Lampronu. Kot prijatelj je vesel, poznam ga, če ostanem v Parizu, ali njegova pamet govori proti.

— Lahko je reči ne, mi pravi, toda težje je nadomestiti izgubljeno. Kaj boš začel?

Kar se tiče Jugoslovancev, so isti navedeni kot Srbo-Hrvati in Slovenci. Skupaj jih je 1. 1920 bilo 2971 nasproti 1585 v l. 1910.

Slovencev 1879, od teh 1014 tujerodcev in 865 tukaj rojenih.

Srbo-Hrvatov 1092, od teh 754 tujerodcev in 338 tukaj rojenih.

Vseh Slovanov je bilo 118.801.

Dnevne novice.

— Izključitev pijanih in nedostojnih potnikov od vožnje po železnici. Zadnji čas se pogosto opaža, da nadlegujejo pijanci in suroveži v osebnih vlakih potujoče občinstvo z nespodobnim vedenjem in preklinjanjem ter pohujšujejo mladino, ki potuje sama ali v spremstvu odraslih. Zato smo pozvali vlakospremno osebje, naj z vso odločnostjo izvaja določbe § 9 železniškega obratnega reda, glasom katerih se morajo osebe, ki so pijane ali ki s nespodobnim vedenjem pohujšujejo ali nadlegujejo sopotnike, izključiti od vožnje po železnici. Potniki, ki bodo med vožnjo nadlegovali sopotnike, se bodo na prvi postaji izključili od nadaljne vožnje in se bo proti njim kazensko postopalo; pijanim osebam se pa že pri osebnih blagajnah ne bodo izdajale vozovnice. Potujoče občinstvo pa naprošamo, da naj po svoji moči sodeluje, da se zatrti žalostni pojav, ki škoduje javni moralji in narodnemu ugledu. — Inšpektorat drž. žel. v Ljubljani.

— Osebna vest. V včerajšnjem »Jutru« beremo sledečo vest: »Včeraj popoldne je prispel v Ljubljano minister za socialno politiko dr. Gregor Žerjav. Na kolodvoru ga je pozdravil pokrajinski namestnik Hribar.« — Kaj pa to?

— Za kaj imamo denar? Denarja ni za invalide, vdove, bolnike, vpokojence, drž. nameščence in seveda tudi ne za regulacijo naše Ljubljane. Pač pa je bilo denarja iz državnih kas dovolj za sokolski zlet. Milijoni so šli, poleg tega pa je ves vladni aparat, od ministra do najbolj razcapanega vojaka, stal v službi sokolstva. Sedaj pa beremo, da je vlada 23. t. m. na predlog finančnega ministra dovolila za sokolski zlet naknadnih milijon kron. Pa pravijo, da nema para! Le razmetavajte, saj dinar skače in gospodov to nič ne stane.

— Težke socialne posledice zaradi neurejenega prometa. Vodstvo predilnice v Litiji je sporočilo delavstvu, da mora zaradi prometnih težkoč skrbiti obrat za dva dni v tednu; ni tudi izključeno, da se obrat popolnoma ustavi. Litijska predilnica zaposluje nad 300 delavcev, a zasluček je itak slab in zima pred durmi. Ako se razmere na železnicač končno ne uredijo, utegnemo doživeti še lepe reči!

— Tržič. Tržiškega dopisnika nedeljske »Jugoslavije« lep napredek našega orlovskega odseka boli in zato je uvrstil naš odsek v svoj dopis med druge tržiške ne posebno lepe novice. Ker nekaj sumničji tudi mene kot načelnika našega Orla, zahtevam, da s polnoimenskim podpisom navede moje slabosti in napake, da se bom vsaj zagovarjati mogel. — V drugem slučaju ga smatram za obrekovalca in za šlevo. — Jožef Hafner.

— Osebna vest. Za pokrajinskega namestnika za Bosno in Hercegovino je vlada imenovala Lj. Vuloviča, ki je dosedaj vodil posle namestnika.

— Od češkoslovskega konzulata v Ljubljani smo prejeli: Na češkoslovske državni praznik dne 28. oktobra 1922 konzulat Češkoslovske republike v Ljubljani ne uraduje.

— Prosvetno društvo v Mavčičah ima lep dom — prostorno dvorano. Pevsko društvo, Orli in Marijina družba se kar

— Ne vem.

— Dragi, zdi se mi, da si se popolnoma lahkomišelnost prepustil usodi. Pri šestnajstih letih bi ti kaj takega že odpustil, nikakor pa ne pri štiriindvajsetih.

— Pa mi boš vendar moral odpustiti. Če se je treba zadovoljiti z malim, dobro! Ti si bil ravno na tem, storil bom kot ti.

— Res je, tudi jaz sem bil v revščini in še sedaj me včasih napade kot stara mrzlica, ki človeka ne spusti naenkrat; toda rečem ti, hudo je, če človek nima najpotrebnejšega; kajti obilice...

— Se nihče ne brani, po tebi sodeč seveda!

— Nepoboljšljivi otroci! mi pravi smej se. Potem ni spregovoril več o tem.

Lampronov molk je edini razlog, ki govori za Mouillardovo pisarno. Pa recite, če morete, kako bo!

Kocka je padla: ne bom notar. Mouillardova rodbinska tradicija je končno veljavno pretrgana. Silvester prepričan in jaz prost... in negotov, kaj bo z menoj.

Pisal sem stricu, da mu obrazložim svoj sklep. Pismo je bilo pisano mirno, vladno in jasno. Odgovoril mi seveda ni, toda odgovora tudi nisem pričakoval.

Pričakoval pa sem, da se mi bodo polagoma porajali dvomi ali pa osti radi moje odločitve, kakor se rado zgodi pri vsakem, tudi najtrdnjšem sklepu; toda o kakem kesanju ni duha ne duha.

kosajo v igrah in v petju. V soboto zvečer 28. oktobra bosta imela tu gg. dr. Mohorič in dr. Basaj poljudno predavanje. Ker smo predavanj zelo potrebni, zato ta večer fan-tje in možje pozor!

— Nove poštne znamke. Belgrajski listi poročajo, da dobimo v kratkem času nove pisemske znamke. Znamke pa se ne bodo tiskale doma, da bi se prav lahko, saj imamo v naši državi tiskarne, ki so opremljene z najnovejšimi tiskarskimi stroji, ampak se bodo tiskale v daljni Ameriki, ki ima tako visoko valuto. Kako drage nam bodo vsled razlike v valuti nove znamke! Ali gotovih krogov to ne bo bolelo, ampak še jako prav jim bo prišlo. V Ameriko se bo odpravila cela komisija, ki bo tiskanje nadzorovala ter tam ob lepih dihtah imenitno živela. Ljudje božji, ali je treba državni denar tako trošiti, ko ga doma za sto in sto krvavih potreb nimamo. Nehote se spominjam nekdanjih invalidskih znamk, ki so bile tudi v Ameriki natisnjene, a se jih ni toliko razpečalo, da bi se bili pokrili ogromni nabavni stroški. Geslo starih rimskih državnih: »Videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat!« naše poštne ministarstvo žal vse premože vpošteva. Na eni strani navijanje poštne pristojbine, na drugi pa brezmišelnost razsipanje državnega denarja pač ne svedoči o ministrijski modrosti.

— Iz krogov poštne službenice. Po dolgotrajnem čakanju smo navsezadnje le dočkali dne, ko se je razdelila med službenice uradna obleka. A dasi smo jo že jako težko čakali, ker smo bili z zadnjimi uniformo že prav pri koncu, vendar nas poštna uprava z obleko ni zadovoljila, ampak bolj ozlovoljila. Hlače bi navsezadnje še bile, dasi so sešite nekaj z belim, nekaj pa s črnim sukancem, ampak bluze kakšne so, bluze. Nekaterim sežejo rokavi nekaj malega čez komolec, pa prekratke so tudi v životu. To vam niso bluze, kakršne smo svoje dni dobivali, da smo šli v njih lahko med ljudi, ampak to so vam posebne vrste ošpeteljni. Tudi barva nam ni všeč, ker je presvita, kričiča, a za našo službo bi bila vsekako primernejša temnosiva ali črna uniforma. Torej tudi iz uradne obleke se lahko vidi, da se sedanja demokratska vlada prebito malo briga za državne nameščence, češ za siromake je vse dobro. No, bo že prišel dan, da bomo obračunali s to kličko, kakor ji gre.

— Iz Kamnika nam poročajo: Zadnje dni smo imeli sejm, ki je bil jako klavrn. Govejnih glav je bilo na sejmšču obilo število, kupcev pa žal malo. Večina repov je romalo nazaj v domači hlev. Še slabše so opravili kramarji. Nič niso prodali. Kar gre glas po deželi, da cene blagu padajo, je kupčija in trgovina postala bolj mrtva. Vse pričakuje še nižjih cen ter odlašča z nakupom, dasi vidiš po trgovinah precej znižane cene, zlasti kar se tiče manufakturnega blaga. Tudi v obrti se kažejo posledice padanja cen ter mrtvila v kupčiji. Tukajšnje podjetje Titan namerava, kakor se čuje, odpustiti 100 delavcev. Tako ima vsaka reč svojo sončo, pa tudi senčno stran.

— Za železničarska stanovanja v Zagrebu. Zagrebški župan se je obrnil na ministrstvo za socialno politiko z vprašanjem, ali bi bilo pripravljeno zagrebški mestni občini dovoliti primerno podporo za zgradbo 500 železničarskih stanovanj. Mestna občina je pripravljena v to svrhu brezplačno prepustiti potrebni svet in izvesti kanalizacijska, instalacijska in regulacijska dela. Stanovanja naj bi imela po eno sobo s kuhinjo.

— Zima se bliža. Z Gorenjskega nam pišejo: Kakšna bo, zgodna ali kasna, debela ali tenka, kdo ve? Drva se draže. Suhe bukova drva cenijo 1 seženj na tisoč kron. — Po Gorenjskem je še sadja polno. Pametni gospodarji ga obirajo za kasno prodajo. Nekateri ga bodo spravili celo v zasipnice, kakor svežo repo! Poskusimo še mi!

— Deževna jesen po sorškem polju gre h koncu. Dela je v oktobru precej zastalo. Še sedaj sejejo kmetovalci ozimno žito, orjejo krompir in zanjejo ajdo. Repa, pesa, korenje in zelje hitro napreduje. Ne bo tako slabo za živež, kot se je mislilo. Ena pa ostane resnična, namreč, da naša živina ne bo imela krme dovolj do aprila. Huda je ta! Tedaj bo še treba prodati precej živine.

— Civilni guverner v Barceloni. General Ardenaz je imenovan za civilnega guvernerja v Barceloni.

— Ruske srednje šole v Jugoslaviji priznane. Naučno ministrstvo je vse ruske srednje šole v Jugoslaviji priznalo kot javne in bo poslej zrelostnim izpitom prisostvoval zastopnik prosvetnega ministarstva.

— Grozilna pisma so postala zopet moderna. Nemški kancler Wirth jih prestrepa dan za dnem, vsled česar so varnostno službo v njegovi okolici silno poostri. Na naslov avstrijskega kanclerja dr. Seipelja pa je objavil list »Die rote Fahne« sliko z napisom »Stürgksovdn«, kar je vzbudilo v krščansko-socialnih dunajskih krogih veliko vznemirjenja.

— Poneverbe obdelniki poslancev. Ravnatelja dobrodelne družbe SS. Annunziata v Rimu poslance Pietravalloja je komisija, ki je izvršila preiskavo o družbi gospodarskih razmerah, ovadila državnemu pravnistvu zaradi poneverbe.

— Za poveljnika policijskega stražnega zbora v Zagrebu je imenovan stotnik Boško Pavlovič.

— Ameriške novice. Ameriški listi poročajo, da je tam z oktobrom mesecem nastopilo lepo in toplo vreme. Nekaj dni je bilo celo prevroče. — Rev. John Plevnik se je 1. okt. vrnil iz stare domovine nazaj na svojo faro v Joliet Ill. — Dne 28. sept. je umrl v Jolietu 19 letni Anton Tušek, sin slovenskega lesnega trgovca v Ameriki. — Dne 30. sept. je umrl v Jolietu rojak Josip Kambič, star 28 let, doma iz Lokvice pri Metliki. — Slovenskega krčmarja Johna Šetino so oblasti zalotile, ko je skrival več galon rozinovega vina. Obsojen je bil na 400 dolarjev globe. — V Pueblu, Colo je slovenski rojak Magan Josip pobil svojega prijatelja in rojaka Simona Martina, ker mu je ta izneveril ženo. — Misijonar g. p. dr. Srečko Zamjen je 8.—15. oktobra vodil sv. misijon za Slovence v Kansas City. — Rojak J. Smuk je bil obsojen v Denverju, Colo na dve leti državne ječe, ker se je pregrešil proti protialkoholni postavi. — Umrli je v Clevelandu 32 letna Marija Gorše, doma iz dolenjskih Toplic. V Ameriki je bivala poldruge leto. — Poročili so se v Clevelandu sledeči slovenski pari: Franc Knific s Frančiško Verhovec, Frank Volčanšek z Josefino Ciruski, Alojzij Henigman s Frančiško Lampe. — V Wanwatusa, Wis je umrla 40 letna Slovenka Terezija Jamnik, roj. Golič. Doma je bila iz Malenske vasi pri Mirni peči. V Ameriki je bivala 12 let. Zapušča v Ameriki moža, 5 otrok in 3 brate, doma pa mater. — V Nashwank, Minn., se je ponosrečil strojevodja v rudn. rojak Anton Hribar. Padel je z lestve v globočino ter si zlomil hrbenico. — Dne 26. sept. so pokopali v Pueblu, Colo 47 letnega rojaka iz Črnomlja Mat. Majerja ter njegovega 19 letnega sina, ki so ju zadušili strupeni plini v vodnjaku, katerega sta čistila. Oče je bil lastnik večje farme, na kateri je bilo več petrolejskih vrečev. Mat. Majer zapušča v Ameriki ženo Marjano, rojeno Grebenc ter še 6 otrok. — Par dni nato so tam pokopali tudi Fr. Uršanovič, roj. Koren, 63 let staro rojakinjo iz Metlike. Zapušča 4 omožene hčere.

— Sin našel očeta po smrti. Ameriški listi poročajo iz Jolietu Ill: 76 letni Frank Duek je umrl v policijski ječi 29. septembra. Že so ga mislili pokopati na ubožnem pokopališču, ko so našli v žepu njegove suknje sinov naslov. Ko so sina obvestili, je naročil poslati očeta domov v Kankakee, Ill., katerega je pred par leti zapustil in odšel neznanokam. Sin je premožen trgovec v Chicagu.

— Zločin. Graničar Safran Kraljevički je pred nekaj dnevi napadel na cesti pri Sv. Križu nad Mariborom 8 letno Angelo Pajtler. Zločinca ima pravica že v rokah.

— Iz Trbiča. V soboto, dne 28. oktobra praznuje slovenski narod peti spomin osvoboditve izpod avstrijskega jarma. Ta spomin bomo praznovali najdostojneje, če se ob začetku šolskega leta spomnimo z malim darom naše revne šolske mladine. Cene knjigam in vsem šolskim potrebščinam so tako poskočile, da si jih večina učencev ne more kupiti. Priskočimo jim vsak po svojih močeh na pomoč. Mladina meščanske šole bo v soboto in nedeljo dopoldne uljudno potrkala z nabiralno polno na Vaša vrata v upanju, da se odpro iz ljubskih do nje. Ustížite njene prošnje in darujte po svojih močeh!

— Državna borza dela. Pri vseh podružnicah »Državne borze dela« v Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Murški Soboti, je iskalo v preteklem tednu od 6. do 14. oktobra 1922 dela 260 moških in 99 ženskih delavnih moči. Delodajalci so pa iskali 157 moških in 95 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 190. Promet od 1. januarja do 14. oktobra 1922 izkazuje 30.984 strank in sicer 15.268 delodajalcev in 15.716 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 9.354. Dela iščejo: kovači, železostrovarji, livarji, ključavnice, sedlarji, peki, mlinarji, mesarji, trgov. sotrudniki, prodajalke, pisarji, moči, šoferji, strojniki, modistinje, vajenci, vajenke itd. — V delo se sprejmejo: gozd. delavci, rudarji, kleparji, mizarji, zidarji, tesarji, krznarji, pleskarji, laboranti, vzgojiteljice, služkinje, kuharice, vajenci, vajenke itd.

— Nekreča. Levo roko je odrgal mlatični stroj 13letnemu hlapcu Cirilu Revnu v Zabrežniku.

— Češke in nemške šole v Plznu. V češke narodne šole v Plznu (vštetni so tudi pomožni razredi za slaboumne otroke in šolarji v gluho nemnicah) se je vpisalo letošnje šolsko leto vsega skupaj 10.478 otrok; lani je bilo vpisanih 11.319 šolarjev. Torej se je letos vpisalo 846 otrok manj. Med njimi je 5154 dečkov, lani jih je bilo 5547, torej letos za 393 manj; dekle se je vpisalo letos 5319, lanskoleto pa 5772, torej za 453 dekle manj. — V Plznu je danes 26 ljudskih ter 16 meščanskih čeških učilnic. — V nemške plzenske učilnice se je vpisalo letošnje jesen 816 otrok, lani jih je bilo pa 932, torej letos za 116 otrok manj. Izmed njih je 411 dečkov, lani jih je bilo 475 (manj 64), dekle je bilo letos vpisanih 368, lanskoleto se jih je vpisalo 429 (torej letos za 61 manj).

— III. mednarodna tekma telegrafistov v Berlinu. Na letošnji mednarodni tekmi telegrafistov, ki se je vršila v Berlinu, je tekmovalo 332 telegrafistov, med katerimi je bilo 186 inozemcev. Na tekmo, ki jo je vodil nemški državni tajnik dr.

Bredow, so odposlale najboljšje delavce skoraj vse evropske države. V spretnosti so se s poštami telegrafisti poizkusili tudi železničarji in uslužbenici nemških zasebnih brezžičnih podjetij. Tudi naša država je poslala v Berlin nekaj tekmecev, ki jih je vodil kakor pooblaščenec ministrstva g. Tripkovič. Ljubljansko poštno ravnateljstvo je za tekmovalca določilo brzojavna uradnika Koširja in Štaulta. Tekmovalo se je na vseh aparatih, ki so danes v porabi pri brzojavljanju, torej tudi na takih, katerih mi niti nimamo, kakor: Siemens ali Wheatstone: Za naše uradništvo se upošteva v prvi vrsti Morse ali tolkač (Klopfert), in se čudimo, da nismo na tem aparatu dosegli nobenega uspeha. Na rečnem aparatu je odnesel prvo darilo Italijan Schinetti. Na Hughesu se je udeležilo tekme 118 tekmovalcev. Jugoslovanski tekmeči tudi tukaj niso uspeli, ker niso bili srečno izbrani pa menda tudi premalo izvežebani. — Pri sprejemanju brezžičnih brzojavk je tekmovalo 47 uradnikov. Dasi imamo nekaj dobrih delavcev te vrste, je vendar odnesel zmago Nemeec. Glavno darilo, srebrn vrč, ki ga je namenil nemški državni predsednik onemu tekmovalcu, kateri bo dobil najmanj na treh različnih sistemih priznalna darila, je odnesel Dunajčan Schindler, ker je zmagal na Hughesu kot peti, na Bandotu kot sedmi in na Morsu kot šesti. Zanimivo pa je pri tem to, da ga je nekdaj v Beljaku na Hughesu prekosil naš uradnik Dular, kar je vodja naših tekmovalcev prepozno obžaloval z besedami: »Škoda, da ni tukaj Dularja.« Naši niso poznali modernih nemških aparatov, in to jih je motilo. S pridnostjo, boljšim informiranjem o pogojih tekm in s predtekmami lahko dosežemo prihodnjič vendar kak uspeh.

V ponedeljek 30. oktobra ob 11. uri se bo vršil v Ljudskem domu v KRANJU shod Kmetске zveze za kranjski okraj. — Na shodu bodo poročali poslanci SLS.

Primorske novice.

p Poreč za upravno neodvisnost Istre. Poreški občinski svet je imel 22. t. m. sejo, na kateri je razpravljalo o upravni razdelitvi novih pokrajin, posebno v kolikor tiče Istre. Soglasno so sprejeli sklep, v katerem najslavnejše protestirajo proti temu, da se je upravni čin Istre ponižal v podprefekturo in se podredil Trstu. Pozivajo vlado, naj se za Istro ustanovi prefektura, ki bo od Trsta popolnoma neodvisna in podrejena neposredno Rimu. Občinam v Istri se naroča, naj nemudoma sklepajo enake sklepe.

Paševanje na ljubljanskem magistratu.

Iz krogov volilcev prinašamo sledeče vrstice: »Jutro« poroča v zadnji številki: »Za ravnatelja mestnega dohodarstvenega urada je imenovan dosedanji provizorični vodja tega urada g. Ivan Zupan.« — Ta je pa lepa! Kdo si je predrznil izvršiti imenovanje, ki je edina, izključna in absolutna pravica občinskega sveta, pa nikogar drugega. Saj nima te pravice niti župan sam. Mi moremo torej le domnevati, da je imenoval Zupana za ravnatelja pač sedanjí vladni komisar dr. Bogumil Senekovič, pravzaprav pa, da je storila to jedeesarska klika, katere eksponent na čelu mestne občine se zdi, da je vladni komisar. — Da ne bo nesporazumljenja, bodi konstatirano sledeče: Oddajati vsa službena mesta ima pravico le občinski svet. Vadni komisar (gerent) te pravice pod nobenim pogojem nima. Njegova edina naloga je, da vodi tekoče in izvršuje le nujne in neodložljive posle, prav nič drugega, najmanj pa sme izvrševati imenovanja, ki so sploh pridržana občinskemu svetu. V tem slučaju nismo daleč od tega, da bi skoro lahko smatrali ta čin za zlorabo uradne oblasti, ker je prejšnji obč. svet baš radi omejenega ravnateljskega mesta sklenil, da se odločitev odloži. Kako si torej drzne vladni komisar sedaj izvršiti imenovanje? V sled tega je to neveljavno ne glede na to, da imenovani niti nima predpisane in zahtevane kvalifikacije, če morda ne zadostuje kot kvalifikacija to, da je pristaž »jutrovske« klike. — Kar se tiče »umnega gospodarstva« vladnega komisarja, pa bo treba sploh pogledati še kaj drugega v knjigah. N. pr. koliko je razmetala po nepotrebnem mestna blagajna za sokolske namene sredi avgusta. Koliko je porabila samo elektrarna premoga, itd.

Gosnodarstvo.

DUNAJSKI JESENSKI SEMENJ 1922.

Dunajski jesenski semenj 1922, ki je bil 18. 9. zaključen, je prav dobro uspel. Oficialno se o njegovih uspešnosti poroča: Na semenj je prišlo približno 22 tisoč inozemskih kupcev in sicer iz celega sveta.

Za semenj je vladalo veliko zanimanje ne samo radi učinkovitih prostorov, v katerih je semenj nastanjen, v novem dvoru, v semenski palači in v rotundi, katere že po svoji kolosalni zgradbi imponira, temveč tudi radi primerne in zelo pregledne, pa tudi vseskozi okusne sestave številnih branž in ne nazadnje radi visoke kvalitete ponujenih izdelkov. V vseh tistih branžah, v katerih cene še niso dosegle svetovno

tržno pariteto, se je znatno razpečevalo. Najbolj jo je odrezala stroka za igrače. Dalje je imela veliko kupovalcev dunajska umetna obrt s svojimi slovesnimi specialitetami v posrebrnjem in pozlačnem kovinastem blagu, v broncih, intarzijah, steklu, keramiki, filigranskem delu l. t. d. Ravno tako se je močno povpravečevalo po finejši usnjini, ki je istotako dunajska specialiteta, po kožuhovini in strgarskem blagu. Da je bilo prodanih mnogo dunajskih glasbenih instrumentov, ni treba še posebej povdarjati vsled slovesa, ki ga zviša po svetu dunajsko izdelovanje na tem polju. Prav dobre kupčije so se napravile na papirnatem semnju, ki je potrdil star sloves te najimenitnejše eksportne industrije Avstrije. V dvoru so ugajale dunajske mode; v kolikor so bili na svetovnem trgu zmogni konkurence, so zamogli tvoriti znatne zaključke izdelki tekstilne industrije in obuval. V rotundi v pratu so bili razpostavljeni na ogled večinoma stroji, raznovrstne tehnične novotarije, vsi izdelki na polju elektrotehnike, vozil, najnovejša pridobitev stavbarstva, leseno blago in pohištvo. Posebno so se prikupili stroji za orodje in stroji za poljedelstvo, novi sistemi motornih oral, dvigal in različne vrste specialnih strojev. Tudi avtomobili, motorna kolesa, motorni čolni, neki novi izum »Faltboote«, so se zelo kupovali. Novost, še na nobenem semnju poskušana, je bila razstava društva avstrijskih izumiteljev, »Erfindermesse«, katere je prinesla presenetljive tehnične novotarije. V zvezi s stavbnim semnjem se je vršila konkurenca za male stanovanjske hiše, ki je imela za posledico številna naročila za dunajsko stavbno industrijo.

Kakšen pomen pripisujeta industrija tu- in inozemstva — 7% vseh razstavljalcev je prišlo iz inozemstva in sicer iz Čehoslovaške, Poljske, Ogrske, Italije, Švice, Nemčije, Francije, Belgije, Anglije in Amerike — dunajskemu semnju, dokazuje dejstvo, da se je zgledilo 80% razstavljalcev, ki so se udeležili dunajskega jesenskega semnja, že za spomladni semenj, ki se bo vršil v času od 18.—24. marca 1923. Da niso bili tuji obiskovalci prevzeti samo od semnja, ampak tudi od mesta Dunaja, je pri znani čarobnosti in umetniškem uzduku, ki jih nudi to staro kulturno mesto, pač samoobsebi umevno.

g Sladkanje letošnjega vinskega mošta. Vsled trajno deževnega, za normalno dozorevanje grozdja skrajno neugodnega jesenskega vremena, bo letošnja letina v Sloveniji v kvalitativnem oziru bolj slabo izpadla. Grozdje ni moglo namreč popolnoma dozoreti in razun tega je pričelo povsod z malimi izjemami tudi močno gniti, zlasti belo grozdje, kar je vinogradnike ponekod prisililo k prezgodnji trgatvi. In tudi ono grozdje, ki bo še dalje, mogoče do konca tega meseca na trti ostalo, ne bo doseglo zbog prenizke temperature sladkobe lanskega letnika. Letošnji mošt, odnosno vina bodo radi tega šibkejša, kislejša in tudi precej nestanovitna. Pravijo se pa lahko prav dobro s sedanjim sladkanjem mošta. V obglede tem nedostankom dovoljuje le vinskimi producentom Pokrajinska uprava, oddelek za kmetijstvo v Ljubljani po zaščitni državnih kletarskih in vinarjskih strokovnjakov in na podlagi § 5 vinskega zakona z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210 prosto in splošno sladkanje letošnjih vinskih moštov v celi Sloveniji in sicer z 2—4 odstotki (2—4 kg na 100 litrov mošta) kristalnega ali kokinega sladkorja. Sladkajo naj se le mošči navadnih vrst, ki imajo izpod 14 odstotkov in oni finejših vrst, ki imajo izpod 17 odstotkov sladkorja. V ta namen porabljeni sladkor mora biti popolnoma čist, brez vsakih primesi. Rjavi (ameriški) sladkor se v te namene ne sme rabiti, ker ima neprijeten postranski okus in prenizko sladkobo. Istotako se sladkor ne sme raztopiti v vodi, marveč le v moštu. Sladkor naj se doda po možnosti še kipečemu moštu. Vsled splošne dovolitve sladkanja za celo Slovenijo, odpadejo posamezne prošnje za sladkanje kakor tudi posamezna naznanila o izvršenem sladkanju. — Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo.

g Ukinjenje naplačila državne trošarine na parafin, ceresin in stearin. Ker se je pojavilo vprašanje, če se mora naplačevati pri uvozu parafina državna trošarina pri carinarnicah, ako poda uvoznik na deklaraciji izjavo, da bode iz le-tega izdeloval sveče, je izdalo Ministrstvo financ SHS Generalna direkcija carin, pojasnilo z dne 4. oktobra 1922 D. Br. 60744, ki se glasi: Ker parafin, ceresin in stearin niso trošarinski predmeti, marveč surovine za izdelovanje trošarinskih predmetov, bodo carinarnice pri uvozu navedenih predmetov naplačevanje državne trošarine ustavile, a obvestile o vsaki izvršeni uvozni odpremi Finančno kontrolo odnosno trošarinsko oblast z navedbo: kdo je uvozil, kdaj, po kateri deklaraciji in katero količino blaga in da na to ni bila naplačana trošarina. S tem se ukine razpis D. Br. 30.748 od 20. julija 1921.

g Stanje papirnatega denarja v Nemčiji. Dne 20. okt je bilo v Nemčiji v prometu za 374.506.631.000 mark papirnatega denarja.

g Zimni trg. Na novosadski produkti borzi so bile cene žitu sledeče: pšenica 13.25 K—13.30 K, ječmen 10.80 K, oves 8.90 K, koruza 10.50 K, pšenična moka (št. 0) 19.00 K. — Tendence slaba.

g Vračanje razlike med maksimalno in minimalno tarifo za uvoz blaga v Nemčijo. Na intervencijo trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani je odločil carinski svet dne 8. oktobra t. l., da je trgovska pogodba s Nemčijo stopila 10. junija v veljavo. Ker so carinarnice začele uporabljati za uvoz blaga iz Nemčije minimalno carinsko tarifo

še 28. junija, se bo vrnila razlika med maksimalno in minimalno carinako tarifo vsem strankam, ki se v predpisanem roku t. j. tokom 6 mesecev od dneva vplačanja carine, obrnejo s tozadevnimi prošnjo na generalno direkcijo carin. Prošnji je priložiti razen duplikata uvozne deklaracije še spritvevalo o izvoru ter potrdilo od carinarne, da je bilo spritvevalo o izvoru že o priliki carinjenja predloženo ter sprejeto in pridržano pri deklaraciji ali pa da je bilo vrnjeno uvozniku in ni bilo sprejeto. Glede vrnitve ležarine pa se bodo posamezni slučajji o tozadevnih prošnjah posamežno ocenili, ako bodo prošnje v predpisanem 6mesečnem roku predložene generalni direkciji carine.

g. Podražanje telefonskih in poštinskih pristojbin v Nemčiji. S prvimi decembrom se bodo zopet podražile vse telefonske, brzovjavne in poštne pristojbine v Nemčiji za 100%. — Zadnje podražanje je bilo 1. oktobra.

g. Primanjkljaj čeških državnih železnice bo znašal za tekoče leto baje celih 1000 milijonov Kč, torej za 360 milijonov več kot lansko leto. Vsekako je upravičena radovednost češke javnosti, kdo bo ta primanjkljaj poravnal, in kdo bo vedno pomagal, da se bo krilo ne z lastnimi, temveč s tujimi sredstvi slabo železniško gospodarstvo? Podjetje, katero ne krije niti svojih izdatkov, je boljše, da ga ni. Ako bi imel češke drž. železnice zasebnik v svoji upravi, bi pri tako visokih tarifah pokazal, koliko se da pri poštemem poslovarju zaslužiti. Ako pa ni poslovanje poštemo, potem pa tudi še višje tarife nič ne pomagajo državnemu gospodarstvu.

g. Izvoz bencina iz Romunije prepovedan. — Romunsko trgovsko ministrstvo je prepovedalo z 9. oktobrom 1922 do nadaljnjega izvoz bencina iz Romunije.

BORZA.

Zagreb, 25. okt. Devize: Pešta 2.33—2.63, Berlin 1.24—1.54, Italija 2.50—2.54, London 275.50—280.50, New York 61.50—62.50, Pariz 4.42 $\frac{1}{2}$ —4.47 $\frac{1}{2}$, Praga 2.01 $\frac{1}{2}$ —2.04 $\frac{1}{2}$, Dunaj 8.15—8.65, Curih 11.35—11.45. Valuta: Lira 2.46—2.50, dolar 60—61.

Zürich, 25. okt. Devize: Pešta 0.21 $\frac{1}{2}$, Berlin 0.12 $\frac{1}{2}$, Italija 22.17, London 24.34, New York 546.75, Pariz 39.15, Praga 17.75, Dunaj 0.0075, Bukarešt 3.60, Sofija 3.60, Zagreb, 2.20, Varšava 0.04 $\frac{1}{2}$, Holandska 213.75. Valute: n. a. K 0.0078.

Dunaj, 25. okt. Devize: Pešta 28.70, Berlin 16.25, Italija 29.6, London 323.3, New York 738.0, Pariz 526.4, Praga 2397, Curih 13485, Sofija 499.50, Brüssel 4844, Belgand 1199, Zagreb 299.75, Varšava 5.20, Amsterdam 287.75.

Ustanovni zbor delavske izobraževalne organizacije »Krekova mladina«.

V nedeljo, dne 29. t. m. se vrši ustanovni občni zbor delavske izobraževalne organizacije »Krekova mladine« v knjižnici K. T. D. Jugoslovanske tiskarne, III. nadstropje, z naslednjim dnevnim redom:

1. Pozdrav in otvoritev.
2. Poročilo pripravljalnega odbora.
3. Volitev odbora.
4. Volitev nadzorstva.
5. Določitev odsekov.
6. Slučajnosti.

Začetek točno ob pol 10. dopoldne. Članj, Vaša dolžnost je, da se polnoštevilno udeležite ustanovnega zbora.

V nedeljo, 29. t. m. zvečer priredi D. I. O. »Krekova mladina« v Ljudskem domu igro »Stari in mladi«.

Vstopnice v predprodaji od danes naprej v prodajalni I. del. kons. društva Kongresni trg 2. Na dan predstave od 3.—6. ure popoldne v pisarni J. S. Z. Stari trg 2, I. in eno uro pred pričetkom v Ljudskem domu. — Začetek ob pol 8, konec po 10. uri.

Pri predstavi v odmorih svira orkester dravske divizije. **Tovariši! Tovarišice!** Smatrajte udeležbo kot dolžnost!

V trdni organizaciji in izobrazbi je naša moč! Prijatelji delavstva uljudno vabljeni. Pripravljalni odbor D. I. O. »Krekova mladina«. juž. žel. v Sloveniji se kupijo vozovnice II. ali III.

Ljublianske novice.

Ij Ob priliki obletnice »28. oktobra« bo je dne osvobođenja češkoslovaškega naroda priredi generalni konzul dr. Otakar Beneš na dan 28. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldan v srebrni dvorani hotela Union I. nadstropje recepcijo in si uojo s tem vse češkoslovaške pripadnike in vse jugoslovanske prijatelje češkoslovaško-jugoslovanske vzajemnosti, kakor tudi vse korporacije in ženska društva najvljudneje vabiti. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala.

Ij Rok za vlaganje kandidatnih list. Pokrajinska uprava, oddelek za notranje zadeve ob avlija: V zmislu razglašila mestnega magistrata v Ljubljani z dne 20. okt. 1922, števil. 22.260 konča rok za vlaganje kandidatnih list za občinske volitve v Ljubljani dne 31. oktobra t. l. ob štirinajstih. Vse politične, sociálne in druge skupine volivcev, ki nameravajo vložiti kandidatne liste, se opozarjajo, da bo za konec tega toka prerodjen železniški čas.

Ij Klerikalni zmaj se je pojavil včeraj popoldne v Mostah. Zelenojamski otroci so zagnali siten vrišč, ko so zagledali neznan postavo, neka nemška konduktorka pa je viknila. »Jessas Marand Anna, der Bauernschreck!« in tekla s škafof perila domov, kar so jo nesle noge. Krik in vik je privabil na lice mesta tudi uho postave.

kateremu je moral slediti klerikalni zmaj v občinsko pisarno. Ker se je tam izkazalo, da ni pristojen v Moste, ga je dal župan g. Oražem odpeljati v Ljubljano.

Ij Zakaj magistrat nima premoga za reveže? — Prejeli smo: Da magistrat nima premoga, nikakor ne more biti res. Imajo ga, ampak hranijo ga najbrž za volitve. Manjkalo ga pa sploh nikoli ni; kajti drugače bi ne čivkali že vrabci po strehah, da se je skoro cel teden med sokolskimi slavnostmi — sredi poletja! — požgalo v mestni elektrarni dnevno nad pol vagona premoga več kot se ga rabi normalno. To vse, da je gorelo razbrzdancem v Tivoli in drugje na tisoče električnih luči. Prav radovedni smo, na čigave stroške le?

Ij »Ljubljana«. Drevi po pevski vaji najna odborova seja. — Predsednik.

Ij Šentpetersko prosvetno društvo ima v četrtek, dne 26. t. m. ob 8. zvečer odborovo seja. Ker je ta seja zadnja pred občnim zborom, prosim, da se je zanesljivo udeležijo vsi člani odbora in zastopniki odsekov. — Predsednik.

Ij Pevska vaja v »Zvezici« včlanjenih ljubljanskih zborov se vrši v nedeljo, dne 29. okt. 1922 dopoldne v pevski dvorani Glasbene Matice in sicer za I. in II. tenor točno ob desetih, za I. in drugi bas točno ob 11. — Nove nagrobnice! Polnoštevilna udarna ba najno potrebna! — Odbor »Zveze slov. pevskih zborov«.

Ij Československá Obec v Ljubljani poživlja prilike Československého národního svátku dne 28. října, — po slavnostnim predstavenj »Jenny« (Jeji pastorkyňa) — přátelský večerek v restauračních místnostech Národního domu a zve tímto své členy i ostatní příslušníky českosl. republiky k hejné návštěvě. Jihoslovanskí hosté na večírku vrše vítání. Přihlášky na vstupenky k slavnostnímu představení v divadle z ochoty přijíma pan Skružný, u něhož dlužno listky předem a v čas zastříti.

g. Tvrdka Černak & Co. v Ljubljani je uvozila amerikansko mast in moko. Mast prodaja po 106 K in moko št. 0 po 21 K na drobnou.

Ij Ljubljaničan kradel na Dunaju Policijski okoliški nadzornik Mečan je 24. oktobra aretiral na njegovem stanovanju kleparja Rudolfa S., kateri je 10. marca letos ukradel Francu W. na Dunaju dragocnosti, denarja in blaga za več moških oblek v skupni vrednosti 8 milijonov avstrijskih kron. S. je na policiji izpovedal, da je odpoval letos spomladi na Dunaj. Seboj je nesel 35.000 dinarjev. Z. W. se je seznanil v rotovski kleti. W. je rekel, da tihotapi in verži z valuto in da je bil že večkrat v Ljubljani. S. se je nato s svojim tovarišem S. V. nastanil pri W. ter ga okradel S. je rekel, da je ukradel do 50.000 avstrijskih kron, 22 cekinov po 20 K, 20 srebrnih kron, 10 zlatih kratavtnih igel, 2 zlatca prstana in nekaj suknja. Dunaj. Seboj je nesel 35.000 dinarjev. Z. W. se je soudeležen pri tatvini, v Berlin, kjer sta bila okradena. Iz ee lina se je S. odpeljal v Hamburg, od tam se je pa vrnil v Ljubljano, kjer je bil aretiran.

Ij Policijska kronika. Pri »Belem volku« je ukradla Marija Druškovič 2 kg špeha, v Wolfovi ul. pa z nekera voza 2 zaveski. Policija je je aretirala. — Znanega Pavliča Ivana, ki je iz naše države izgnan, je policija aretirala. — Zaradi postopena je bil aretiran Jože Cvelber. — Policija je prejela Janeza Podgornika in Jakoba Zaplotnika, katera sta blizu Logatca oropala zidarskega pomočnika Miklavčiča. — Z nožem se je sunil v arce Jurij Mohor. Prepeljali so ga v bolnišnico Pana je nevarna. — Rajku Magerlu na Selu je bilo ukradeno perilo v vrednosti 700 K. — Francu Andelcu v Zagati in Zajcu Francu na Vidovdanski cesti je bila ukradena vsakemu ena pelerina.

Dekliški tečaj v Celju.

Dne 19. novembra t. l. (na god svetle Elizabete) se vrši v Celju v Narodnem domu dekliški tečaj z naslednjim sporedom: Ob 8. uri zjutraj sv. maša v župni cerkvi. Od 9. do 13. tečaj, na katerem govorijo 4 govornice iz Ljubljane. Vsečina govorov: 1. Žena in družina. 2. Žena in dobrotelstvo. 3. Žena in gospodinjstvo. 4. Žena in javnost. Popoldne ob 14. uri v župnijski cerkvi nauk za udeleženke. Nato v Narodnem domu žaloigra »Mlinar in njegova hči«, ki jo uprizarji celjka Dekliška zveza. Vsa izobraževalna društva, vse Dekliške zveze in Orlice naj pošljejo svoje članice na tečaj! Prav gotovo se naj tečaja udeležijo vse predsednice, tajnice in sploh odbornice Dekliških zvez in Orlic! Tudi iz župnij, kjer še nimate Dekliške zveze ali Orlice, pridite v obilnem številu! Lani vas je bilo nad 300; ncbeni ni bilo žal. Letos vas mora biti še več! Železniška zveza v Celje je zjutraj in zvečer zelo ugodna. tako da bodo moglo udeleženke povečini isti dan zdoma in domov. — Tajništvo SKSZ v Celju.

Prosveta.

pr Grško-latinska izobrazba (la culture gréco-latine). Te dni je francoski načelnik Leon Bérard naslovil na oba predsednika komisij za reformo šolstva pismo, v katerem napoveduje, kakšen načrt za francoske srednje šole bo vlada zbornici predložila. Po tem predlogu bo za vse srednješolce od 6. do vštetege 3. razreda (po naše o 1. l. do 4. razr.) latinščina obvezna; v 4. in 3. razredu pa tudi grščina, da dobe osnovne pojme v tem jeziku. Šele potem, od 2. razreda, bi se pričela delitev v section A (human. gimnazije) z lat. in grščino ter section B (realna). Brez spritvevala (certificat d'études classiques) iz latinščine in grščine ne bo noben srednješolec (tudi realce ne) pripuščen k maturi (baccalauréat). Ali bo zbornica sprejela ta načrt ali ne, bomo kmalu sklikali. Minister utemeljuje svoj predlog z več razlogi: v prvih letih naj se srednješolce splošno izobrazuje, brez ozira na kakšen praktičen poklic (sans aucun préoccupation immédiatelement utilitaire); tudi učitelj modernih jezikov so se izjavili, da tvori študij staroklasičnih jezikov najboljšo podlago za ume-

vanje sodobne kulture in civilizacije sredi katerih mladi Francoz živi, ter za umevanje ustroja jezika sploh; ni namen srednješolskega študija ta, da si mladi dijak pridobi neko eleganco v izražanju, ampak da si ustvari trden značaj in neko trdno sodbo o življenju; vstop v take klasične nižje razrede in pridobitev klasične kulture bo možen vsakemu Francozu brez izjeme, edini predpogoj bo: veselje do srednješolske izobrazbe in primerna nadarjenost. — O uspehu ministrovega predloga bomo poročali.

pr Platonova Obrana Sokratova i Kriton. Priredio Martin Kuzmič. Zagreb. 1922. Izdalo »Društvo hrv. srednješkolskih počesorac. Grškega teketa je 88 strani, komentarja in analize 37 str., potem sledi (str. 79—147 zgodovina grške filozofije do Sokrata, str. 147—155 delovanje Sokratovo, str. 156—178 delo Platonovo in Aristotelovo. — Ta komentar nudi mnogo več nego izdaje Tempepeka; sestavljen je res morno. Znaj našim srednješolcem ne bo treba več segati po nemških izdajah.

pr Jos. Pavlič: Narodna nagrobnica za moški zbor. Založila Zvezna knjigarna v Ljubljani. Cena partituri 1 Din.

Dijalski vestnik.

d Na VI. rednem občnem zboru »Cirilskega« ljubljanskih bogoslovcev dne 14. oktobra 1922 se je izvolil sledeči odbor: Predsednik Lavrencič Ksaver, podpredsed. Jeraša Franc, tajnik Grimis Stanko, Blagajnik Lamoveč Matija, revizorji Brandstetter Jakob, Slanšak Julij, Svetec Anton, Rozman Jožef, Baranović Ante; društveno razsodišče: Sladič Ivan, Jeraša Franc, Sinkovec Stanislav.

Narodno gledališče.

DRAMA.

Četrtek, 26. oktobra JACK STRAW. Red B. Petek, 27. oktobra ŽIVI MRTVEC. Red C. Sobota, 28. oktobra HEDDA GABLER. Gostovanje gospe Marije Vere. — Izven. Nedelja, 29. oktobra ob 3 popoldne HLAPCI. Izven. Ob 8 zvečer ŽIVI MRTVEC. Izven. Ponedeljek, 30. oktobra HEDDA GABLER. Gostovanje gospe Marije Vere. — Red D.

OPERA.

Četrtek, 26. oktobra TRIPTYCHON. Red A. Petek, 27. oktobra. — Zaprto. Sobota, 28. oktobra JENUFA. — Proslava praznika osvobođenja češkoslovaškega naroda. Slavnostna predstava pod protektoratom konzulata češkoslovaške republike v Ljubljani. — Izven. Nedelja, 29. oktobra LAKME. — Izven. Ponedeljek, 30. oktobra. — Zaprto.

Smetanova opera »Tajnosti« je šla nekaj kratov preko desk našega opernega gledališča Glasbeno sama po sebi prav nič ne zaostaja za drugimi Smetanovimi operami, kot drama pa n. pr. Prodane neveste gotovo ne dosega. To je brez dvoma tudi vzrok, da je mnogo manj znana. Zakaj največkrat ni slaba glasba vzrok, da opere ne uspe, ampak slaba drama, scenično malo učinkovito dejanje ubije tudi najboljšo glasbo. Več nego sto glasbeno prav dobrih, izvrstnih oper — pravijo poznavavci — je zadnjih sto let propadlo zaradi slabotne drame. V tej operi je pravzaprav kot celota učinkovito še le tretje dejanje, dasi so tudi v prvem in drugem prav živi prizori; pa vendar pogrešamo tiste stalno napete poti navzgor, ki jo je lutkarski medla igra še bolj zabrisala. Zbor se prav v ničemer ni približal iluziji resničnega življenja, seveda pa tudi stilizirane črte ni ustvaril, kar bi sicer tudi z zahvalo sprejeli. Poleg tega poje vedno samo note, izvečine — zlasti ženski glasovi v srednji legi — kriče, o deklamaciji tudi bore malo ve, ali če kaj ve, vsaj ne pokaže ne. »Elati« bi se bil v zaprtih zlogih tudi že mogel odvaditi. Naloga korepetitorjev je, to urediti, kakor tudi paziti na vokalizacijo zbora. Mislim pa, da bi bil zbor lahko prav dober, če bi ga upoštevali kot resnično važnega činitelja. — V orkestru delujejo očitvidno prav dobri glasbeniki, samo orkester le prepogosto pozabi na to, da ni sam zase tu, da mora v prvi vrsti ozarjati zbor in dajati solistom primerno, čeprav samostojno ozadje, pa tudi če samostojno nastopa, bi mogel učinkovitost svoje igre izdatno pomnožiti, zlasti kedar naj se glasbena misel notranje ali zunanje ali v obojem stopnjuje. Tu je treba s silo varčevati, naravnost skopariti. Prav tako se mora ves orkester misli enega samega instrumenta na ljubo umekniti v tih, šepetajoče ozadje, c enemu samemu tonu, če naj se kot svetlo, dehteče popje izliči iz glasbenega lubja, ki ga odeva.

Med pevci gre pač prvensivo ge. Thierryjevi, ki v njej spoštujemo resnično umetnico, izbornu pevko, prav dobro igravko — pri tretji predstavi je nje glas očitvidno vezalo neko holestno stanje. Za njo moramo takoj uvrstiti g. Zatheya, pevca z voljnim organom, ki mu vsak ton zveni, čeprav pogosto malo zamolklo, igralca, ki svoje vloge nikoli ne omalovažuje. Tudi g. Cvejič lahko postane važen kamen v stavbi naše opere, če se odpove svoji strašni vokalizaciji, ki kaže samoglasnike — izvzemši i in d, loma u — tako v širjavo razvlečene in potvorjene kot če se pogledaš v konveksno zrcalo: nobene naravne poteze ni več na podobi tvojega lica. — G. Župan se bo — če bo vztrajal — s pridnostjo le prikopal od tega, da ga bo kritika začela upoštevati. Kdor hoče vedeti, koliko je napredoval, naj posluša g. Zornana, začela sta oba hkrati in zelo podobno. — O g. Kovaču je težko pisati, ker ne prenese resnice. Pa mu vendar v resnici dobrohotnosti pravimo, naj na posameznih tonih ustnic in brade in jezika res ne premika, naj pazi, da mu ton ne bo uhajal v grlo nazaj, da ne bo zlasti tedaj, če hoče peti prisrčno, tako nezno so jokav, in ne bo vsakega samoglasnika odel vsaj v dvojetroje, če ne v čvetero-petero različno barvanih zvoikov; saj ima izdaten, obežen glas, ki ima samo po sebi precej lirčne mehkebe, tako bi bili čisto lahko zadovoljni. Očna. Thalerjeva je obstala sredi pota. V visokem falsetu ima prav zvenecih, polno donečih tonov, ki jih z lahkoto obvlada, če jih ne vleče iz neznanih globin; drugače ji pa srednja lega noče doneti in tudi sicer se ji znači curek zdaj pa zdaj ob mehko nbo podrgne. V duetu z Vidom v I. dej. je bilo nekaj lepih mest. Igrala pa to pot ni zdravega kmetiškega

dekleta ampak bolj nervoznega mestnega otroka. Še g. Bratuža naj se spomnimo, ki je njegov tenor — menda že po naravi — zelo podoben otroški trobentji, tudi za nastavek ni vselej zavarovan, poje pogosto brez izraza, toda s svojim Škrjančkom nas je takoj sprizajnil. Uspeh III. dejanja je v marsičem njegova zasluga.

In tu naj tudi omenimo, da imajo dude meh, ki ga mora dudak napihniti, deti pod pazduho in s kolmočem nanj prituskati.

Gospa Borštnikova pred sodiščem.

Kakor smo že na kratko poročali, se je vršila 24. t. m. pred kazenskim senatom deželnega sodišča razprava proti gledališki igralki ge. Zofiji Borštnik v Ljubljani, ki je bila obtožena, da je v pripravljalnem pispu z dne 13. aprila 1922, vloženem na okrajno sodišče v Ljubljani, obdolžila g. Pavla Golja, ravnatelja Narodnega gledališča v Ljubljani, da je prihajal pijan v službo, s čemer je razžalil državnega uradnika z netiskanim spisom z ozirom na izvrševanje službenega posla. Državno pravdnništvo je je radi tega obtožilo pregreška po § 104 srb. k. z.

Kazensnemu senatu je predsedoval višji svetnik dr. Modic, votanti so bili višji svetnik dr. Kaiser in svetnika dr. Mohorič ter Vehovec, obtožbo je zastopal drž. pravdnika namestnik Lavrenček, go. Zofijo Borštnikovo pa je zagovarjal dr. Breje.

Ga. Zofija Borštnik je izpovedala, da je res v pismu, ki ga je poslala lani novimenuvanemu intendantu g. Mateju Hubadu, navedla, česar je obdolžena. Meni, da ima vsakdo pravico, da se pritoži, ako se mu godi krivica. Smatrala je to celo za potrebno, ker so se vedno obračali na njo tudi ostali člani Narodnega gledališča kot starejšo gledališko igralko, naj nastopi proti razmeram, ki so vladale v Narodnem gledališču. Nasprotje g. Golje proti njej izvirja že izza časa, ko je bil pri ljubljanskem gledališču g. Nučič. Ugotovilo se je nato, da ga. Borštnikova ne ve, kaj je njen zgovornik dr. Breje navedel v pripravljalnem pispu v civilni tožbi za plačilo zneska 3200 kron, kjer se je navajalo, da hođi g. Golja pijan v službo, da vpije nad osobjem, da je nekaj igralcev že odpovedalo službo, da so pri gledališču grozne razmere itd. Ta pripravljalni spis je napisal dr. Breje na podlagi njenih informacij in pripravljalnega spisa ga. Borštnikova tudi ni sama podpisala.

Prebrala so se nato izpovedbe posameznih gledaliških igralcev, ki so izjavili, da jim ali ni znano, da bi g. Golja hodil pijan v službo, ali pa da so ališali o tem samo govoriti. G. Golja je izjavil kot pričča zaslišan, da so te trditve neresnične in izmišljene.

Državni pravdnik je izjavil nato v svojem govoru, da se informacije, porabljene v pripravljalnem pispu, niso izvršile zato, da bi ostale prikriti, zakaj obdolženka vztraja tudi nadalje na tem, kar je navedla.

Zagovornik dr. Breje je navajal v svojem govoru, da se ravno te dni objavlja v slovenskem časopisju oglas udruženja jugoslovanskih gledaliških igralcev, ki se obrača na slovensko javnost, naj postavi nagrobni spomenik ranjkemu Borštniku, prvemu začetniku naše dramske umetnosti. Ta oglas je kulturni dokument za nas, ki se ga lahko namujemo, ker nam kaže, da je bilo treba šele najožjih prijateljev odličnega umetnika, da nas spomnijo na dolžnost pietete napram takemu odličnemu možu. Slučaj hoče, da stoji tudi prav te dni ga. Borštnikova kot obdolženka, huda grešnica pred sodiščem, ki ni bila samo zakonska žena ranjkemu Borštniku, ampak tudi sotrudnica na polju dramske umetnosti, da stoji tu na podlagi civilne pravde, ki je nastala iz iste korenike, pomanjkanja pietete. Iz te civilne pravde je nastal izrastek, ki se obravnava v obliki sablonske kazenske pravde, ki pa je v resnici nekoliko več. Ta prizor je v resnici žalosten, pretresljiv dramatičen akt iz življenja odlične slovenske umetnice. Danes je Borštnikova malo uvaževana, toda kulturni historiki bodo z njenim imenom drugače postopali, kot se danes z njeno osebo. Grki so svojim zaslužnim ljudem postavljali spomenike, pri nas pa jih mečejo na ulico. Iz tega miljeja je nastalo to, kar jo je danes privedlo sem. Kot bolna ženska je zvečer odšla iz gledališča, ker je pred njo odšla mlada gledališka igralka, in ni igrala tisti večer. Drugi dan je pisala pismo g. Hubadu in popisala v njem razmere, kakršne vladajo. Dobila je odgovor, da je odpuščena iz službe, ker da je preprečila predstavo »Hamleta« in ker je pisala pismo g. Hubadu. Sredi februarja, v teh današnjih strašnih časih, je bila postavljena na cesto, brez ozira na dolgoletno zasluge, ne da bi bila disciplinirana, kot prva in edina kazen je bilo gospodarsko in finančno ogblavljenje. Ze naša vera nas vse, da je odtrganje zasluzka vnebovpijoč greh. Vsaka taka pravda za plačilo je odložna. Ko je trjala svojo meздо, se ji je odgovorilo, da se ji ne plača in vprizorila se je pravda, kakor da bi šlo za obstoj Jugoslavije, pa gre samo za to, ali naj dobi plačo ali ne. Ta milje je treba uvaževati, da je mogoče razumeti, kako pride do današnje tožbe. V pravdi, v kateri je govor o izplačilu mesečne mezde, je finančna prokuratura ugovarjala, da je bila odpuščena, 1. ker je preprečila predstavo »Hamleta«, 2. ker je pisala pismo g. Hubadu, v katerem je g. Golja očitala strašne stvari, med drugim popolno pijanost v službi.

G. Golji brzokone ni bilo mnogo na teh očitkih, pač pa na tem, da bi dal nekako moralno lekico na podlagi § 104 srb. k. z. Po § 104 srb. k. z. je treba dokazati hudožen naklep v zavosti protipravnega ravnanja. Obdolženka tega namena ni imela in je ravнала bona fide. Spisa za obtožbo ni podpisala obdolženka, ki bi se je moglo

samo tožiti, da je dala svojemu zagovorniku informacije. V spisu gre samo za pravično brambo interesov, ki so bili za stranko ogroženi. Dvomljivo je tudi, ali spada g. Golia pod zaščito § 104. G. Golia je bil že prej pri gledališču, ko je bilo še deželno. To gledališče je država prevzela v svojo upravo, ker je že itak dajala zanj denar. Intendant g. Hubad je kot pravi uradnik v V. čin. razredu. G. Golia pa je poslal samo dopis poverjeništvu za uk in bogočastje, da so se mu poverili posli ravnatelja pod istimi honorarnimi pogoji kakor poprej. Upravičen je zato dvom, da bi spadal med »činovnike«, »zvaničnike« ali »služitelje«. § 101 k. z. pravi, da je državni uradnik le tisti, ki izvršuje posle vladanja, imperija. Vršenje uprave pri dramskem gledališču pa ne spada med oblastne posle države. Končno je dr. Breje predlagal oprostitve.

Po daljšem posvetovanju senata je predsednik razglasil razsodbo, da se ga. Borštnikova oprosti na podlagi § 259-3 k. pr. reda obtožbe, da je v pripravljalnem spisu očitala ravnatelju g. Golji, da je prihajal pijan v službo. Obtožbenka pravi, da je dala informacije svojemu zastopniku in da ne ve, kako je to prišlo v pripravljalni spis. Sodišče je tudi prišlo do prepričanja, da g. Golia ni smatrali za uradno osebo po § 104, ker ne spada niti med »činovnike«, niti med »služitelje« ali »zvaničnike«, vsled česar mu ni dana kvalifikacija uradne osebe. Obtožbenka svoje obdolžitve ni napravila v hudobnem namenu, da bi se zavedala kaznivosti svojega dejanja, ko je to prišlo v pripravljalni spis. Ona je samo reagirala, ko je trdila nekaj, kar je bilo prej v zasebnem pismu, ki ga je pisala g. Hubadu. Z ozirom na to, da je bila izzvana, da se ni zavedala kaznivosti, da je manjkal

vsak namen žaljenja, se sodišče ni moglo prepričati, da bi to namenoma storila, kljub temu da se ji dokaz ni posrečil, zakaj trditve, da bi g. Golia hodil pijan v službo ni utemeljena in dokazana, ker so vse priče nasprotno izpovedale in je samo ona priča potrdila, da se je o tem govorilo, kar pa ni noben dokaz. Obdolženka se oprošča iz formalnih ozirov, ne pa iz meritornih, da bi mogoče bilo resnično, kar je ona trdila.

Proti razsodbi je namestnik državnega pravdnika prijavil ničnostno pritožbo.

SATISFAKCIJA ZA BORŠTNIKOVO.

Ljubljana, 25. oktobra 1922.

Okrajni sodnik Avsec je danes dopoldne končno razpravil o tožbah, katere je vložila gospa Borštnikova proti erarju, ker je bila lani odpušena. Sodnik je razsodil po predlogih, katere je stavil zastopnik Borštnikove dr. Breje, da ji mora erar plačati 27.352 kron, ker je bila predčasno odpušena iz službe, češ da se po njeni krivdi ni mogla vršiti predstava. Sodnik je zaslišal izvedenca, univerzitetnega profesorja dr. Serka, kateri je proučujoč vse sodne spise in po razgovoru pred senatom z gospo Borštnikovo izjavil, da je bila na večer, ko je zapustila Borštnikova gledališče, v resnici tako razburjena, da ni zamogla z uspehom nastopiti na odru. Brezdvomno je, da je povzročila gospa Šaričeva razburjenje, ki je, kakor znano, že drugič zapustila gledališče samovoljno. Odhod Šaričeve je na gospo Borštnikovo tem bolj vplival, ker se je smatrala Borštnikova nasproti njej zastavljeno in ker ni bil to prvi slučaj, da je gospa Šaričeva zapustila gledališče. Zastopnik erarja, tinarčni svetnik dr. Hubad je proti pričakovanju naznanil, da se bo proti sodbi pritožil. Po vse-

stranskem, podrobnem in najobjektivnejšem sodnem razčiščenju cele afele nismo pričakovali, da so merodajni činitelji vsled teh borih kronc, katere je sodnik prisodil Borštnikovi, naročili zastopniku erarja, da mora gnati tožbo skozi vse instance, vsled česar bo erar imel nedvomno veliko večje izdatke, kakor bi jih imel, če bi gospej Borštnikovi plačal, kar ji gre. V zgodovini slovenske umetnosti bo tvorila afera Zožije Borštnikove zelo temno poglavje in bo objektivni historik slovenske umetnosti obojal neplemenito — da ne rabimo krepkejšega izraza — stališče, katero je zavzel fiskus proti gospej Borštnikovi. Končno še pripomnimo, da živi Borštnikova v veliki revščini.

Turistika in sport.

Izlet na Lisco (996 m), ki ga priredi dne 29. t. m. Slov. plan. društvo s povabilom na vse podružnice, da se udeležijo tega izleta, kjer se snidejo planinci iz Savske, Savinjske in Dravske doline. Odhod iz Ljubljane ob 5.40. Z drugih postaj je urediti odhod tako, da se snidemo od 7.—8. ure v Zid. mostu ali ob 8.37 na Bregu. Ravnateljstvo juž. žel. je dovolilo z odlikom 3665/II. 22. 50% popusta pri vožnji vsem izletnikom pod sledečimi pogoji: Z vseh postaj juž. ael. v Sloveniji se kupijo vozovnice II. ali III. razreda do postajališča Breg. Izkazati se je treba s člansko izkaznico in pustiti žigosati z mokrim postajnim žigom. Te izvoznice se ne smejo oddati, ker veljajo tudi za nazaj v zvezi s potrdilom o udeležbi, ki ga dobijo udeleženci na cilju. Od končne postaje Breg še 2 1/2 ure do planinske kočice blizu vrha. Sestop po dogovoru. Povratek z vlakom, ki prispe v Ljubljano ob 21.37 uri. V slučaju res slabega vremena se izlet ne vrši.

Sahistinjam. Ljubljanski šah. klub vabi vse cenjene dame, ki se že pečajo, oziroma se žele pečati z odlično šah. umetnostjo, da se udeležijo otvoritve danškega šahovskega tečaja, ki se vrši v četrtek, 26. t. m. med 6. in 8. uro zvečer v separatnem lokalu »Ljubljanskega šah. kluba« v Nar. kavarni (zadnja soba).

Tam se bodo določili sporazumno s cenj. damami damski igralni dnevi ali večeri, nadalje urnik ter se bo tudi izvolila načelnica. — »Ljub. šah. klub« bo nudil pouk v šahu brezplačno po nalašč za ta poduk določenemu učitelju. — K teoretičnim večerom bo dostop dovoljen izključno je damam in so ti večeri namenjeni le resnemu študiju. — K praktičnim damskim večerom pa bodo imeli dostop tudi gg. klubovi člani, vendar le pod pogojem, da igrajo izključno le z damami. — V panju, da bo podpisani klub na ta način ustregel splošni želji cenj. dam in da se bodo naše cenj. dame v obilnem številu odzvale našemu povabilu, bilježimo s šah. pozdravom — Ljubljanski šah. klub.

Poizvedovanja.

Dežnik je zamenjal dne 24. okt. ob 10. uri neki gospod na policijskem ravnateljstvu. Da ne bo imel situosti naj zadevo uredi — takoj.

Našel se je 25. t. m. ščipalnik. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi pri g. Bizjaku na mestnem magistratu.

— Čegav je vol? Posestnik Jože. Špendelj iz Zvirč pri Trzinu naznanja, da se nahaja pri njem en vol iz Borneve planine »Brsnines«, star 2 leti in 200 kg težak. Kdor ga pogreša, naj se oglasi pri gori navedenemu posestniku.

Meteorološko poročilo.

Ljubljana 306 m n. m. viš.

Čas opazovanja	Barometar v mm	Termometer v C	Padobrom diferenc v C	Nebo, vetrovi	Padavine v mm
24./10. 1 h	736	4.9	1	obl. jug	
25./10. 7 h	737.8	4.6	0.9	obl. s. vzh.	15
25./10. 14 h	737.9	4.9	1.2	obl. s. vzh.	

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Objava 4 Din.)

KLEPARJI:
Remigar & Smerkol, Florijanska ul. 18.
Produktivna zadruga kleparjev, instalaterjev, kotlarjev in krovec v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 28.
Korn T., Poljanska cesta št. 8.
KLOBUKE IN TELOV. POTREBŠČINE:
Kunovar Ivan, Stari trg št. 10.
KONFEKCIJSKA TRGOVINA:
Olup Josip, Pod Trančo.
PARNA PEKARNA:
Jean Schreya nasl. Jakob Kavčič, Gradisce št. 5.
PLESKARJI, SOBO- IN CRKOSLIKARJI:
Produktivna zadruga, reg. zadr. z o. z., Ljubljana, Gosposka ulica št. 4.

SPEDIČIJSKA PODJETJA:
»Orient« d. d., Sodna ulica 3, Tel. 463.
Ranzinger R., Cesta na juž. železnico 7—9.
STAVB. IN GALANT. KLEPARSTVO:
Ferenč & Fuchs, Ljubljana, Mirje št. 2.
TRGOVINA Z ŽELEZNINO:
Sušnik A., Zaloška cesta št. 21, Ljubljana.
TRGOV. Z DEŽNIKI IN SOLNENIKI:
Mikuš L., Mestni trg 15.
TRGOV. Z ŽELEZNINO IN CEMENTOM:
Erjavec & Turk pri zlati lopatic, Valvarzjev trg št. 7.
ZALOGA POHISTVA:
E. Fajdiga sin, Sv. Petra cesta 17.

PRIDNA DEKLICA z dežele, 15 let, ki se je učila 1 leto šivanja, išče mesto pri šivilji ali modistnji, najraje v Ljubljani. Ponudbe na upravo pod št. 4555.

Zimska sezija!
Velike množine zimskega blaga ravnokar došle.
A. & E. Škaberne Ljubljana Mestni trg 10
Sprejme se **mesarski vajenec** pošten, boljših staršev. Naslov pove upravništvo »Slovenca« pod številko 4548.

6000 l vinske posode in dva težka voza naprodaj. Poljanska c. 55.

»**MORSKO TRAVO**«
nudi vsako množino SEVER in KOMP., Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Večja množina SODOV
za mošt, vino itd., naprodaj Istopam se kupi nekaj sena in slame, več steklenih, velikih balonov in lahka dira.
I. AUGUSTIN, Ljubljana, Siska, Jernejeva cesta št. 231.

»**DIAMALT**«
Pozor peki! »DIAMALT«, tvornice Hausner i Sobolka, Beč-Stadlau, v predvojni kakovosti, se zopet dobi pri glavnem zastopniku za Jugoslavijo **EDUARD DUZANEC**, Zagreb.

V NEDELJO, dne 29. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne se vrši na ormoški graščini lastnem majerskem dvorišču na HARDEKU

Prostovoljna dražba
3 konj za vožnjo in 1 mlado žrebe, ki so last ormoške graščine.

Svila
modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače najceneje pri:

A. Šinković nasl. K. Šoss
Ljubljana, Mestni trg št. 19.

Suhe gobe
in kumuo kupuje SEVER & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

»**KOŽE**«.
J. K., lesnega trgovca, prosim za naslov »KOŽE«.

Inserati v »SLOVENCU« imajo popolen uspeh!

Vila z večjim vrtom
in šupo, deloma dogrojena, je na prodaj. — Naslov in natančne podatke pove upravništvo »Slovenca« pod številko 4565.

Perfekten korespondent
in SALDOKONTIST, strojepisec, zmožen slov., hrv., nemške in srbske (cirilice) korespondence in vseh drugih pisarniških poslov, ekspedicije itd. z dolgotrajno prakso, želi premeniti službo. Ponudbe prosim pod »Stalna agilna moč 4562« na upravo. Nastopi takoj ev. pozneje.

Mizar išče stanovanje;
prevzel bi brezplačno mala hišna popravila ev. kol hišnik. Več po dogovoru. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »MIZAR«, 4554

Absolvent trg. tečaja
IŠČE SLUŽBE za pisarniškega pomočnika. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »ABSOLVENT«.

Otroška vrtnarica
IŠČE SLUŽBE k boljši rodbini za vzgojiteljico. Naslov pove uprava lista pod številko 4563.

Vstopim v službo
kol BANCNI ali PISARNIŠKI SLUGA. — Cenj. ponudbe pod »Sluga« št. 4564 na upravništvo lista.

Kdo posodi 70.000 Din
na dobroidolč MLIN na deželi proti visokim obrestim in vključi na varstvo mlina? — Ponudbe na upravništvo »Slovenca« pod »Sigurnost 4465«.

Večno v zalogi pri tvrdki

Albin Turk
Ljubljana
Prešernova ul. 48.

Eau de Cologne
Eau de Cologne russe
Parfums
Brillantine

ELEVATOR d. d. Zagreb
Trzin: Kukuljevičeva ul. 30.

M. Kuštrin

Tehnični, elektrotehnični in gumijski predmeti vseh vrst na drobno in debelo. Glavno zastopstvo polnih gumijskih obročev za tovorne avtomobile tovarne Walter Martiny. Hidravlične stiskalnice za montiranje gum. obročev v centrali, Rimska cesta št. 2. Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago deset tovornih avtomobilov.

Centrala: LJUBLJANA, Rimska cesta 2.
Podružnice:
LJUBLJANA, Dunajska cesta 23, tel. št. 470.
MARIBOR, Jurčičeva ul. 9, tel. št. 133.
BEOGRAD, Knez Mihajlova ulica št. 3.

Odgovorni urednik Mikael Muškerc v Ljubljani.

BERSON

GUMIJEVE PETE
in **PODPLATI**
ohranijo Vam obutev trpežno in elegantno

Dobe se v vseh boljših trgovinah z usnjem ter na debelo pri **BERSON-KAUČUK d. d., ZAGREB, WILSON TRG 7.**

Jamski les

smrekov in jelkov, nad 10 cm na drobnem koncu in nad 3 m dolžine, kupi vsako množino franco kranjske pošlaje

Šentjanski premogokop And. Jakil, Krmelj, Dolenj.

Naznanilo. Cenj. naročnikom si dovoljujem naznaniti, da vodim po smrti svojega sopr. Jožefa Kunstlerja, kov. mojstra,

kovaško obrt nadalje

do polnoletnosti svojega sina Jožefa Kunstlerja, ter se cenjenim naročnikom najtopleje priporočam. — Vsa naročila novih vozov, kakor tudi vsa popravila in podkovanje konj, bom izvrševala točno po naročilu najceneje.

Marija Kunstler, LJUBLJANA, Lepi pot št. 1 (pri 4552 tobačni tovarni).

Jadranska banka
a. d. **BEOGRAD**

javlja, da bo pričenski z dnem **1. nov. 1922 obrestovala** pri vseh svojih poslovalnicah v Jugoslaviji stare in nove

vloge na knjižice s čistimi 5% obresti.

Vloge na tekočem računu
se bodo obrestovale po dogovoru najugodnejše, posebno pa vezane vloge proti eno-, tri- ali šestmesečni odpovedi.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.